

276 Martie 2025



Dunărea de Jos

consiliul județean galati centrul cultural dunărea de jos



@Mihaela Brumar - Sema Stimul



revista

DUNĂREA DE JOS

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
PREȘEDINTE: *Costel FOTEA*

CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS
MANAGER: *Vali Viorel SANDU*

REDAȚIA:
Redactor șef: *Florina Zaharia*
Redactori: Alina-Simona Constantin, Laura Dumitrache,
Eduard Mihalcea, Costel Radu.

Copertă: © Mihaela Brumar

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,
e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583-0225

Revista poate fi procurată de la sediul redacției.
Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:
https://www.ccdj.ro/editura_revista.html



Consiliul Județean Galați, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați, Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Sud-Est și Asociația de Cooperare Transfrontalieră „Euroregiunea Dunărea de Jos” celebrează pe 21 martie 2025, începând cu ora 11:00 **Ziua Mondială a Poeziei** cu a doua ediție a proiectului **COFFEZIE**: 150 de poeme ale scriitorilor din **Filiala Sud Est a Uniunii Scriitorilor** din România și ale altor nume consacrate din literatura română vor fi inscripționate pe 150 de cafele cu ajutorul unei cafenele din Galați.

Evenimentul va cuprinde trei activități distincte: **Gala Scriitorilor din România**, un **Recital extraordinar susținut de Ruslana Cozma**, actriță din Republica Moldova, **Conferința Cafea și mrejele inconștientului poetic** moderată de scriitoarea Simona Trifu și **Expoziție de grafică: „Între ape” - ilustrație de poezie** semnată de poetul Alex Ivanov.

Cafeaua, cu mirosul său îmbietor, aromat, puternic, ardent, cu gustul fierbinte, cu aburi și poște, te invită într-o lume a tăcerii și-a cugetării. Cafeaua îți crește mai întâi sentimentul de introspecție, aducându-ți gândurile în pragul unui arpegiu ce pare a nu se mai cuprinde pe sine. Atunci creativitatea devine exaltată și toate funcțiile cognitive susțin imaginația. O cafea te trezește. Aș putea afirma că ne trezește în rațiune. Ne trece într-un conștient cu iz de supraconștient, în care uneori vedem lucrurile limpezi și ni se nasc în minte soluții creatoare.

Chiar și acel tremor ușor, pe care mulți dintre noi îl simțim după ce bem o cafea tare, are zbulciumul lui, alături de prețul plătit pentru a fi în armonie cu viața. E parcă un tremor de-voalator de emoții, de planuri de viitor ce vin din deplasări freudiene, alăturări de sublimări, proiecții și chemări spre depărtare. Poate nu întâmplător cafeaua este asociată cu stări poetice și, mai cu seamă cu stările criticii literare. E parcă un clișeu ca și criticul literar să aibă alături stacana de cafea, plină cu judecăți și nedreptăți, cu aprige pișcături sau fine laude. Cafeaua



Cafea Si mrejele inconștientului Poetic



Simona TRIFU
Gabriela ROMANEȚ
Violeta MANCAȘ
Georgiana DRAGOMIR

Amfitrion:
Florina ZAHARIA

Sala de Spectacole CCDJ
21 martie 2025 | 12:30
Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați
Str. Domnească, nr. 61



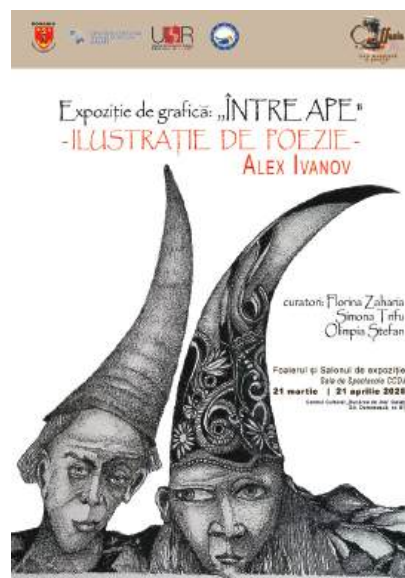
dă dimensiunea exacerbată a frumosului din dramaturgie, să ne amintim comisiile Consiliului Național al Audiovizualului și lungile nopți ale vizionării de filme, în care cafeaua era cel mai de preț ingredient. Deși la o primă privire ai fi înclinat să crezi în Zeul Bachic, acela te trage în iluzorii, în vreme ce vigilitatea, pragmatismul, adecvarea, corecta viziune, percepția clară sunt date de stimularea dopaminergică, alături de cea de endorfine, spre a vedea adevărul. Endorfinele sunt neurotransmițători secretați la baza creierului sau, altfel spus, în paleocortex, fiind direct legați de pulsunile primare, de tot ceea ce înseamnă zona afectivității. În consecință, după o cafea tare devenim mai asumați în emoții, pasiuni, cuvintele capătă vervă, curg în scris sau într-un expozeu al minții, uneori cu repeziciunea unui fluviu străbătut de multe, foarte multe idei.

Alături de personalitatea noastră, ceea ce ne definește sunt inteligența și creativitatea, cafeaua acționând asupra acestei lumi, chiar dacă pentru poeți, critici, dramaturgi, traducători este mai puțin important mecanismul fiziopatologic. Poate uneori cafeaua te ajută să te goleşti de tot ceea ce nu îți este propriu, pentru a intra în zona denudării sentimentale, unde se stârnește o nouă furtună de spirit existențial.

Aburii cafelei, mirosul și gustul sensibil (de tip primitiv) te transpune în orice lume paralelă, lăsând un canal de comunicare, prin care oricând te poți întoarce, când realitatea nu se vrea părăsită. Cafeaua curge într-o introiectare a unei stări de bine endorfinic, în tip ce sângele ni se activează poetic și penița alunecă purtată de fraze. Am văzut versurile noastre pictate în mrejele delicioase ale spumei de cafea, acolo unde norii celestului se îmbină cu plăcerea efemeră de a ști cine ești. Prin actul acesta minunat, ne-am sorbit reciproc cela mai intime trăiri existențiale, le-am colectat într-un inconștient colectiv, care este al nostru, al celor ce aici suntem mereu cu trup și cu suflet, spre a servi poezia, scrisul și scriitura, spre a ne defini canale de comunicare între sisteme, cum ar fi: literatura, arta, filosofia, religia, dimensiuni ezoterice. Căci poeziile fiecăruia dintre noi sunt bătute de dumnezeire, de viață și moarte, de sens și nonsens. Cafeaua are forța de a modifica trăiri de conștiință. Ea nu acționează singură, se poate asezona cu un trabuc pe măsură, cu aburii narghilelei, cu vraja opioizilor, atunci când personalitatea are nevoie să se desprindă tot mai mult de realitate pentru a triumfa.

Rămâne întrebarea: Când eu poetul, sunt însumi cel autentic și cel adevărat? Cafeaua sau vinul, opioidele sau canabisul mă trec un Styx despre care nu știu dacă este sau nu dorit. Pentru mine însumi, pentru onoarea mea de poet, cât și pentru comunitatea lumii profesionale căreia aparțin. Ca și AI-ul, orice substanță este generic înălțătoare sau denigratoare, este iubită de poeți și detestată de psihiatri. Cu toate acestea, până și cocaina are rolul ei în actul creator psihanalitic. Să

fim noi înșine este o provocare. Cafeaua este, totuși, cea mai la îndemână substanță, ibricul este lampa unui Aladin înfometat de curaj, iar poezia capătă valențe superioare ale cunoașterii de sine, de vis și de viață.



Grafica lui Alex Ivanov trezește fiori și ai nevoie de ani de zile de a trece din ipostaza unui vizitator oarecare, în postura cuiva care se pierde în labirintul de suflete împerecheate care se găsesc în interiorul lumii graficianului. Cunoscătorii consideră grafica lui Alex Ivanov nu doar punctul forte al acestuia, ci și o rețută cu șanse de escaladare spre transcendent și glorie viitoare. Vorbim de trei-patru mii de exemplare grafice de anvergura fortissimo și virtuozitate, situate în colecții private din țară și străinătate. De asemenea, mulți dintre prietenii pictorului trăiesc pentru o gravură sau o lucrare grafică a acestuia, pentru că măiestria are gustul transcendentului și exhibiția unui suflet contorsionat are valențe binefăcătoare. Alex Ivanov și-a însușit tehnica grafică alături de

oameni de marcă, având șansa de a fi lăudat și primit cu brațele deschise în comunitatea acestora. Aș îndrăzni chiar să uzitez cuvântul comuniune, deoarece acesta presupune o stare de fapt, o ipostază liric-creatoare, în care penița, creionul, cărbunele se desprind de tot ce poate fi pământean, se dezleagă de omenescul ce leagă și capătă lumina demiurgiei, precum în actul chirurgiei.

Tematicile predilectele ale graficianului sunt păsările care nu (mai) știu sau nu mai pot să zboare, fiindcă demult cineva le-a limitat dorința de a fi întregi. Astfel, cum însuși Alex afirmă, a ajuta păsările să se dezlege de sol, este ca și acum el însuși s-ar putea desprinde prin propria-i filiație, care nu l-a ajutat să ajungă la împlinirea potențialului său creator. Colivii, gratii, ciocuri în așteptare, reptile cu gheare, dar pașnice și căutându-și rostul, ființe simbiotice în care pulsuni și vocea sângelui transpiră. Alex este preocupat de iudaism, în sens conceptual, de inteligență și forța de a duce lucrurile la bun sfârșit. Este un pictor cuminte, care niciodată nu lasă o lucrare neterminată.

S-a bucurat mereu când inconștientul său, ca și lucrările expuse sau versurile scrise, au reprezentat un rezervor de inspirație pentru colegi sau colege pictorițe sau poete, membre ale Uniunii Scriitorilor. Acesta este un dat nemărginit, căci după cum se spune „dar din dar se face Raiul”. Iar metaforele și simbolurile grafice ale pictorului circulă liber și sub variate forme (și) în inconștientele altor artiștilor.

De asemenea, ar trebui să privim grafica lui Alex Ivanov în straturi. Și nu mă refer aici la straturile-hașură, prin care fiecare formă prinde viață, ci la straturile existențiale, care semănă cu cele ale unui copac secular, ce poartă incrustată în sine povestea unei filiații.

Nuditatea este expusă frust, deloc agresiv, în simplitate și autenticitate, cu accesorii de ocazie, care aduc aminte de drama fetelor curtezane. O Veneție decadentă, care se transmite printre hașuri și laviuri și care ornează viul și-l umanizează. Grafica lui Alex Ivanov trebuie privită în profunzime, ca și cum ar fi scrisă și rescrisă într-un 5D, în care ultimele dimensiuni sunt intuiția și logia puterii liniilor strategice. Pare că nimic nu este în plus și nimic nu este în minus.

Toată această expoziție filigranată se

opune curentului actual în care figuri șterse de contur ne bântuie fără a le cunoaște existența.

În grafica actuală, oricine poate fi orice și poate induce stări tranzitorii sau halucinoze de durată. În tablourile lui Alex Ivanov palpă experiența umană, ipostaza nudității, a simbiozei, a nevoii de libertate, a Iisusilor sacrificați pe crucile de noi ridicate. Sunt săbii și scuturi, care exprimă formațiuni reacționale din mintea graficianului, agresivitatea este mereu bandajată, feminitatea este cruțată de tăișuri și hașurată în direcția unei anxietăți și al unui nevroticism ce atinge scopul minuoziității, ca bijuterie artistică.

Tablourile lui Alex Ivanov se potrivesc cărților scrise adânc, bogate în metafore, sensuri și para-neologisme, acele cuvinte care exprimă în limbă emoții pentru care nu există echivalent. Plachetele de versuri actuale sunt efemeride în care grafica lui Alex Ivanov devine reflectorul prin care poetul se pune în evidență. În anii din urmă, Alex realiza expoziții, după care poeți virtuoși urmau să scrie versuri. Alteori, pornind de la desene spre metafore cu sens, se construiau versuri, până la autenticitatea de adevăr poetic, istoric sau tragic, însă întotdeauna viu. Un album de artă cu mii de piese grafice de valoare ar definitiva existența graficianului Alex Ivanov, ne-ar pune la dispoziție un material de o calitate inestimabilă, din care creativitatea, intuiția, puterea minții, intensitatea pasiunilor s-ar alimenta precum din sânul lui Adam.

Nimic nu este circ ieftin sau bâlci, deși atmosfera aduce a secole primitive și afecte îndrăcite de erotism sau agresivitatea. Și cărți poștale, dac-ar fi fost să devină gravuri, Alex le-ar fi amprentat cu izul personal, acela cu care poate porni Reactorul Numărul Patru și poate pârjoli universul, dacă viața nu-i scoate în cale Edenul. Suntem ceea ce suntem, și milităm pentru fețete variate ale imago-urilor pe care dorim să le lăsăm colegilor și colaboratorilor noștri, dar dincolo de orice, forța vitalității și uriașa creație a lui Alex Ivanov transcende prezentul și se continuă în dura necessitas, căci nitimur in vetitum (ne străduim pentru ceea ce este interzis) și nemo saltat sobrius (nimeni nu dansează treaz).

Simona Trifu

Concursul Internațional de Arte Vizuale „Nicolae Mantu”, ediția a-XVII-a Galați 2025 REGULAMENT



NICOLAE MANTU
(1871 – 1957)

Regulamentul Concursului Internațional de Arte Vizuale „Nicolae Mantu”, ediția a XVII-a are trei secțiuni: pictură, grafică și juniori. Tema concursului este „Amintiri” și omagiază personalitatea pictorului Nicolae Mantu.

Lucrările concurenților vor fi trimise la CCDJ până la data de 11.04.2025 și vor avea dimensiuni de maxim 50cmx70cm. Fișa de înscriere va fi trimisă pe e-mail CCDJ: office@ccdj.ro

Jurizarea se va face în data de 14.04.2025 și se vor acorda premii pentru cele trei secțiuni. Premianții vor fi sunați telefonic, iar lucrările premiate vor rămâne în patrimoniul CCDJ și nu se returnează în cazul refuzului premiului oferit. Lucrările care nu vor fi premiate vor fi restituite concurenților.

Vernisajul expoziției și festivitatea de premiere vor avea loc pe data de 17.04.2025, orele 16:00, la Sala de Spectacole a Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați.

Gândire magică și estetism

Octavian MIHALCEA

Situat sub protecția enigmatică a Luminii, romanul de debut al lui Mihai Pătrășescu, *Biblioteca aurarului (Editura Arcana, Timișoara, 2024)*, ne propune o fermecătoare călătorie înspre esențele cu nimb fondator. La începutul acestei scrieri cu vădite aspectări inițiatice, Ioan, personajul principal, se regăsește oniric într-un peisaj florentin amprentat esoteric, împreună cu figura ilustră a gânditorului Pico della Mirandola raportându-se la misteriozitatea Cabalei. Descifrarea arcanelor nemuririi are primordialitate. În aceste circumstanțe iese în evidență silueta supliciantă a călugărului franciscan Savonarola, a cărui viziune asupra nemuririi se prezenta scăldată de flăcările mistuitoare ale rugurilor. Ideea vieții lipsite de moarte poate fi găsită la multe personalități de-a lungul istoriei gândirii umane. Ca o particularizare, autorul ne reamintește atitudinea dacilor în timpul bătăliilor, marcată de faptul că aceștia credeau profund că sunt nemuritori. Scrisul lui Mihai Pătrășescu pune în valoare un adevărat spectacol al erudiției, cu opere tainice care vor incita întotdeauna spiritul.

Astfel, numai în prima parte a cărții sunt amintite următoarele lucrări: Lucretius – *De rerum natura*, Quintilianus – *Arta oratorica*, Euclid – *Elementele*, Jordannes – *Getica*, Ibn Sina – *Canonul medicinei*, Vergiliu – *Georgicele*, Cicero – *Filipicele*,

Aristofan – *Comediile* sau Aristotel – *Poetica*. Totul în vederea unui fascinant voiaj livresc. Dacă mergem în continuare pe firul narațiunii, observăm că visul lui Ioan se integrează fără rest în ambientul alchimic, una dintre cele mai impresionante construcții ale gândirii magice, regal transfigurator perpetuând holisticul.

Transmutațiile compun procese subtile, cu efecte impresionante atât la nivel spiritual, cât și material. Conform fundamentalului principiu al corespondențelor, găsim în roman câte ceva din atmosfera nuvelei eminesciene *Sărmanul Dionis*. Din Florența, Mihai Pătrășescu ne provoacă la un salt inițiativ până în Praga florurilor clar-obscure, aici fiind desfășurate pendulări simbolice extrem de incitante.

Ioan și Zorile, aleasa acestuia, sunt protagoniști ai unei potențiale hierogamii, legătură cu incontestabilă aură metafizică.

Iubirea dintre Ioan și Zorile presupune o accepțiune soteriologică. Intervin ritualuri aparte, unde prefacerea metalelor obișnuite în aur este similară elevării spirituale. Multe detalii din romanul *Biblioteca aurarului* sunt încărcate de savorile condiției cărturărești. În acest sens, amintim paradigma lui Hermes

Trismegistus și Miracolul Unului, revelațiile ulterioare conjuncțiilor astrologice, tămăduirea sufletului din punct de vedere medical, sacralitatea artei, culminând cu propensiunea spre verticală a goticului.

Intuitiv, ne vom aminti de cele revelate în lucrarea lui Fulcanelli, *Misterul catedralelor și interpretarea esoterică a simbolurilor hermetice ale Marii Opere*. Pe tainicul drum al pietrei filosofale se vorbește despre o carte a lui Ovidiu scrisă în limba geților. Puternica legătură dintre cei doi, Ioan și Zorile, este subsumată Căii spre Desăvârșire, în fond o celebrare a Vieții.

Variatele discontinuități existențiale, odată înțelese și internalizate, ne vor îndrepta către seraficul Perfectiunii. Găsirea Rostului este numai unul dintre imuabilele secrete ale Athanorului. Absolut remarcabilă se prezintă complexitatea ritualurilor din vis, luxurianța temelor care au drept scop dezmărginirea.

Totul va aparține unui itinerar esoteric printre diferitele grade ale transmutațiilor. La un moment dat, în roman apare omniscienta figură a lui Paracelsus (Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus von Hohenheim), raportată la arta focului atotputernic și la corespondența fundamentală dintre țările celeste și abisurile telurice. Cu valoarea pietrei unghiulare, poeticitatea legăturii dintre două suflete favorizează nebănuite expansiuni, acolo unde estetizările au un caracter eclatant. În aceste circumstanțe, găsim în carte și o critică la adresa societății contemporane, cu a ei valorizare exclusivă a imediatului, a palpabilului de multe ori insignifiant, uitată fiind raportarea la cele nepieritoare ce așteaptă, netulburate, (re) descoperirea, în fond o profundă (re) amintire a puterii. Strălucitoare ca orice act sacramental, primatul datelor inimii stă la

temeiul marilor sinteze creatoare.

Mihai Pătrășescu accentuează condiția de *axis mundi* de care beneficiază biblioteca, reper cu valoare transmندانă.

Cărțile își găsesc cititorii, îi aleg. Imaginea paradisiacă a bibliotecii se conjugă cu așezarea înțelepciunii în centrul reflecției asupra marilor întrebări, stare existențială când totul capătă sens. Acțiunea romanului ajunge și la București, aici intervenind viziuni și semne care evocă persistența Tradiției. Înaltele idealuri sunt peste tot recognoscibile, deși particularitățile sacre se ocultează uneori pe parcursul călătoriei inițiatice. Persistă certitudinea conform căreia în spatele precarităților materiale se găsește completitudinea spiritului. Deosebit de incitant, Mihai Pătrășescu trece în revistă mai multe postulate filosofice asupra legilor naturii și a voinței lui Dumnezeu. Bătrânul înțelept din cartierul evreiesc al Bucureștilor este desprins din marele mister, odată cu esența anumitor priviri persuasive care ajung drept în inimă. Pe parcursul romanului întâlnim de mai multe ori fata cu cerceul de perlă, ce ar putea fi o altfel de reprezentare a îngerului păzitor. Piatra filosofală este căutată în cuplu, treptele cunoașterii nesfârșindu-se niciodată, înglobare a trecutului cu viitorul.

Fundamentul impenetrabil al enigmei va fi recunoscut în imaginea unei cărți cu foi albe, fără cuvinte, semn absolut de la Zorile pentru Ioan. Problematika nemuririi va fi relaționată atât cu dinamismul spiritualizat al planetei Mercur, cât și cu spirala unei moralități normative.

Spre finalul volumului găsim tușele esențializante care aparțin unei descrieri a inefabilei case-muzeu Frederic Storck. Vom afla aici fluidizări estetice orientate

ART CITY reading

Premiul „Ion Creangă” – Opera Omnia Ediția a VIII-a



Întru nemurire, etericul transmigrațiilor, tentația izbucnirilor strălucitoare. Haloul care înconjoară piatra neagră de pe Mercur pune în scenă anumite camuflări a căror decriptare se va lăsa așteptată, atingere cu fiorul magnetismului. Voluptatea întrebărilor diamantine conduce la mereu surprinzătoare extensiuni ideatice. *Biblioteca aurarului*, atât de particularizantul roman pe care ni-l propune Mihai Pătrășescu, ar trebui să catalizeze nebănuite acte hermeneutice la nivelul interiorității cititorilor, așezări verticale în proximitatea marilor secrete.

Premiul Național de Proză „Ion Creangă” – Opera Omnia i-a fost decernat, pe data de 1 martie 2025, la Târgu-Neamț, scriitorului Mircea Cărtărescu. Uniunea Scriitorilor din România, în colaborare cu cei care au fost organizatorii evenimentului, Consiliul Județean Neamț și Primăria Târgu Neamț, prin intermediul Centrului pentru Cultură și Arte Carmen Saeculare, a relansat acest proiect important care vizează proza literară românească și pe cei care au excelat printr-o operă semnificativă. Juriul a fost format din scriitorii: Mihai Zamfir (președinte), Angelo Mitchievici, Nicolae Oprea, Vasile Spiridon, Adrian Alui Gheorghe, Ioan Holban, Adrian Lesenciuc (membri).

Prozatorii nominalizați au fost: Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu, Gabriel Chifu, Bedros Horasangian, Florina Ilis, Ioana Pârvulescu, Varujan Vosganian.

În calitatea sa de președinte al Uniunii Scriitorilor din România, Varujan Vosganian a deschis manifestările organizate la Târgu-Neamț cu ocazia decernării acestui premiu, iar laudatio din partea Uniunii Scriitorilor a fost susținută de către vicepreședintele acesteia, Angelo Mitchievici. Mircea Cărtărescu a rostit la final un emoționant cuvânt de mulțumire. Ceremonia decernării a avut loc la Casa Memorială „Ion Creangă” din Humulești. Comunitatea nemțeană a fost reprezentată de: domnul Ioan Asaftei (vicepreședintele Consiliului Județean Neamț), doamna Carmen Năstase (director al Centrului Carmen Saeculare), domnul Vasile Apopei (primarul orașului Târgu-Neamț). În afară de scriitorii nominalizați, au mai participat, ca invitați, scriitorii: Nicolae Prelepceanu, Dan Stanca, Petru Cimpoeșu. Laureatii edițiilor precedente au fost: Dumitru Radu Popescu (2017), Nicolae Breban (2018), Eugen Uricaru (2019), Dan Stanca (2020), Gabriela Adameșteanu (2021), Gheorghe Schwartz (2022) și Petru Cimpoeșu (2023). Ion Creangă, unul dintre marii clasici, valorifică întreg potențialul creator al limbii române (a cărei expresivitate a evidențiat-o în opera sa literară) și totodată reprezintă gestul fondator al înscrierii literaturii române într-o tradiție, explorând în profunzime o lume căreia i-a aparținut. Este ceea ce, la rândul său, Mircea Cărtărescu a realizat prin proza sa, punând în valoare virtuțile expresive ale limbii române, re conectându-se la bogăția întregii literaturi române, evocând un univers uman cu luminile și umbrele lui. În plus, Mircea Cărtărescu subliniază în opera sa legătura dintre literatura națională și literatura europeană, pe baza unor valori împărtășite, a unui dialog, dincolo de etnic și național, care traversează granițe și la care literatura română a contribuit din plin. Prin opera sa de romancier, Mircea Cărtărescu consolidează astfel edificiul unei literaturi deopotrivă clasice și moderne, deopotrivă naționale și universale.

Pe Wall Street, mai în deal

George DAVID

George David (din volumul în pregătire La Străini: solilocviile de la Cățeaua)

Ai zice că toamna târzie dă să năvălească înăuntru prin geamurile zgârcite ale cârciumii: ruginiu și cenușiu, amestec letal gata să se strecoare prin prima fisură întâlnită în cale, să invadeze podeaua nu tocmai curată și apoi să tot urce încet-încet până la gleznele noastre, până la genunchi, până la șolduri, până la paharele noastre cu vodcă, apoi până la umeri și tot mai sus, fără scăpare...

Deocamdată suntem singuri în local, e încă devreme, deși umbrele de afară încep deja să se închege. E bine că suntem așa, nu ne deranjează nici fumul de țigară, deoarece niciunul dintre noi nu (mai) fumează, așa că dialogul nostru (mai mult monolog al lui nea Costică) se desfășoară nestingherit.

– Ehei, domnule George David, ți-am spus-o pe aia cu...

– Nea Costică – îl întrerup eu – te rog, nu-mi mai spune „domnule”, ne cunoaștem de acum de ceva vreme, plus că eu am cu patru ani mai puțin decât dumneata... Te rog, spune-mi simplu: George.

Nea Costică se uită un moment prin mine, parcă făcând unele calcule complicate, dar în cele din urmă acceptă:

– ...Bine... George să fie... Deci, George, ți-am spus-o pe aia cu Wall Street?

– Cu ce? fac eu ochii mari. Cu ce???

– Cu ce-ai auzit. Cu Wall Street. Văd că n-o știi, așa că hai să-i dăm drumul... Primește-l, Doamne, și pe-ăsta! mai zice dând pe gât ceea ce mai avea în pahar, după care rostește apăsător, cu vocea puțin asprită de vodcă: Cele ce ți le voi istorisi acum le știu de la tata, deci nu le-am trăit eu însumi. Tata mi le-a istorisit când eram trecut de clasa a opta, destul de copt pentru astfel de istorii. Așa că vei avea o relatare la a doua mână, iar dumneata sper că vei fi a treia și că vei încerca să duci mai departe zisele mele și te vei strădui să reții cât mai mult din ceea ce-ți voi spune. Știu că nu se poate să păstrezi chiar tot, asta nu s-a-ntâmplat niciodată până acum, dar străduiește-te să nu pierzi prea mult din ele.

Face un semn barmanului către paharele noastre golite, apoi începe să depene cu glas monoton, ca pentru sine:

În marginea dinspre Dealu Lung a Străiniului era o uliță ca uitată de vreme, care sfârșea, practic, în pădurea de fagi și de ulmi și de stejari și de frasini și de aluni ce învelește coasta dinspre sat a dealului. Uliță de pământ, pe care treceau oamenii când mergeau sau se întorceau de la pământurile lor din partea dinspre răsăritul satului, iar, când era uscat, se încumetau să umble pe-acolo când și când câte-o căruță sau vreun car. Doar când era uscat, că, dacă era umezeală, ulița aia, care nici n-avea vreun nume, devenea un coșmar de hlei lipicios din care cu greu puteai scăpa. Așa se face că acareturile și casele ce mărgineau ulița de-o parte și de cealaltă erau parcă și ele plămădite din aceeași clisă galben-verzuie. La fel ca stăpânii lor, galben-verzui și ei, despre care n-ai fi zis că ar fi auzit vreodată ce-i ăla un zâmbet.

Ei bine, cândva înainte de război, unul dintre străinenii de pe ulița asta, un anume Vitalie Coropcă, umblând pe la primărie să-și facă lumină în privința proprietăților funciare (care erau o nimica toată, numai că i se părea lui că nu era ordine prin hârtoagele stăpânirii) a aflat cu surprindere că în actele cadastrale figura ca proprietar al porțiunii de uliță din dreptul curții lui. S-au făcut verificări și răsverificări, însă, în cele din urmă, rezultatul a fost același: Vitalie era proprietar al acelei bucăți de uliță.

Când s-a convins pe deplin că așa stau lucrurile, Vitalie a început încet-încet să-și ia în serios calitatea de proprietar. La început, doar se uita cam chiorâș, fără să zică nimic, la cei care treceau pe drumeag prin fața casei lui. Apoi, mai cu jumătate de gură, s-a apucat să le facă cunoscut rarilor trecători, ori de câte ori avea prilejul, că se aflau pe *pământul lui*. Lesne de înțeles că în scurt timp și-a clamat dreptul cu voce mai tare și mai autoritară, lucru care a dus în mod inevitabil la oarecare certuri cu unii dintre cei care, arțăgoși și ei, n-aveau de gând să recunoască ceva ce li se părea a fi o aberație.

Până la urmă, tensiunea a ajuns într-un punct în care Vitalie a luat o hotărâre decisivă: să construiască un zid – nu un gard, un zid! – care să delimiteze proprietatea lui din uliță.

Și asta a și făcut. Așa că în cele din urmă străinenii, strecurându-i printre dinți convenitele urări de mamă, l-au lăsat în pace și și-au croit altă potecă spre pământurile lor, evitând să mai folosească ulița aia. Care între timp căpătase și un nume, oamenii o botezaseră Ulița cu Zidul.

În scurtă vreme întâmplarea trecuse în uitare, își găsisse cumva un loc în firescul vieții din Străini. Mai veniseră și anii grei ai războiului, oamenii aveau acum alte griji, mult mai mari, așa că Ulița cu Zidul devenise ceva întru totul neînsemnat.

Iar vremurile de după război au fost și mai și. Tot soiul de schimbări, mari și deloc fericite, stăteau să se-ntâmple dintr-un moment în altul. Străinenii, deși încă își duceau zilele după vechile obiceiuri, simțeau din ce în ce mai apăsător că asta nu va mai dura mult. Politica mare, de care nu fuseseră deloc interesați până atunci, începuse să-și facă loc cu coatele în sporovăielile lor de pe la cârciumă, la nunți sau cumetrii, înmormântări sau felurite sărbători.

Așa se face că, din ce în ce mai des, vorbele de clacă potrivite pentru asemenea întâmplări se transformau în încercări de a prezice mersul lucrurilor la scară mondială: oare rusul o să

plece de bunăvoie? Și o să plece mai repede sau mai târziu? Și, cât stă rusul, ce schimbări ar putea să fie? Dar regele ce-o fi având de gând? Dar partidele? Dar, mai ales, americanul, vine sau nu vine să ne scape de sovietici?

Și uite-așa, la unul dintre prilejurile astea de vorbă, un ins mai hâtru, Valer Aursăchioaiei – om școlit de altfel, făcuse liceul prin Capitală, unde lucrase în contabilitate pentru un întreprinzător scoțian, la care prinsese și ceva engleză, iar acum se întorsese la Străini și încerca să-și deschidă propriul lui birou de asigurări agricole – ceruse un moment de liniște și anunțase pe un ton grav, solemn: „Măi oamenilor, vă spun eu din sursă absolut sigură că vin americanii.

Și nu așa, oriunde, ci la noi, aici, la Străini. O să avem cât de curând americani la noi în sat, vă spun sigur!”. După un moment de surpriză, cei prezenți acolo începuseră să se întrebe, mai întâi în gând, apoi cu glas tare: „Dar de ce-ar veni americanii tocmai la noi în sat?” „Păi, nu avem noi aici, în Străini, al doilea Wall Street din lume?” „Ce-avem noi? Ce-i aia? Ce Olstrit avem noi și unde?” După ce-i lăsase să fiarbă câtăva vreme în suc propriu, Valer îi lămurise: „Măi oamenilor, Wall Street e-o stradă din New York, la americani acasă, unde e centrul mondial al afacerilor cu bani. Acolo se fac zi și noapte tranzacții cu banii de pe toată planeta asta, acolo poți să te-mbogățești sau să pierzi tot în câteva ore. Și eu vorbesc aici de averi uriașe, nu de zece iugăre de pământ, averi cu care ai putea cumpăra chiar și o țară cam cât a noastră, cu oameni cu tot. Și acum, că au aflat că la Străini e al doilea Wall Street din lume, or să dea năvală peste noi și-o să ne-mbogățim și noi odată cu ei”. Și, fiindcă oamenii tot nu înțelegeau nimic din ce le tot spunea, Valer le dăduse și explicațiile necesare: „Măi oamenilor, voi știți ce-nseamnă numele ăsta, Wall Street? Strada cu Zidul, asta-nseamnă. Și n-avem și noi Ulița cu Zidul?”

Oamenii hohotiseră cu poftă când aflaseră în sfârșit poanta glumei lui Valer și cu asta părea că treaba se-ncheiase aici. Ea însă nu se-ncheiase și pentru Vitalie Coropcă, în mintea căruia se-nșurubase un gând: „Dar dacă ar putea fi adevărat?”

Nu după multă vreme, găsisse un prilej să-l întâlnească pe Valer Aursăchioaiei. Îl luase mai pe departe, tot căutând să-l aducă la întâmplarea cu Wall Street, dar Valer, care cam miroșise despre ce e vorba, se tot făcea că nu pricepe, râzând în sinea lui din toți rărunchii. Până la urmă, Vitalie îl întrebă direct: ar putea fi adevărată chestia cu venirea americanilor? „Sigur că da, Vitalie, îl asigurase Valer cu mina cea mai serioasă din lume, deși abia se mai ținea să nu izbucnească într-o cascadă de hohote. Sigur, n-ai auzit că ăștia-s cam prostănaci din fire, cred că tot ce zboară se mănâncă? Și, când aud de *business*, parcă le ia Dumnezeu mințile, nu mai văd nimic decât teacuri de dolari cum le intră-n buzunare”.

Fără să-și dea seama că, de fapt, celălalt glumește, Vitalie îl rugase pe Valer să-i spună tot ce știe despre Wall Street, numai că ăsta nu știa mare lucru. Îi promisese însă că se interesează și stabiliseră să se-ntâlnească peste câteva zile, la Vitalie acasă.

La această nouă întâlnire, Valer venise cu un adevărat dosar, cu tăieturi de prin ziare și reviste mai noi și mai vechi, chiar și cu fotografii, în care Vitalie admirase strada largă, cu forfotă de automobile și de oameni bine îmbrăcați care păreau asemenea unor furnicuțe printre clădirile solide, cu ditamai coloanele ca la templele vechi pe care le văzuse prin cărțile de istorie. Și,

în timp ce privea cu nesaț fotografiile și asculta turuiala lui Valer despre tranzacții financiare, vedea deja cu ochii minții cum casa lui amărâtă se transforma într-una din clădirile alea cu coloane și cu capiteluri, înalte și solide, făcute temeinic, nu de mântuială precum bojdeucile de pe ulița lui. Și parcă și-ar fi imaginat și-un zgârie-nori precum ăla de la numărul 40 de pe Olstrit, dar nu-ndrăznea, era prea mult să visezi și la așa ceva. În schimb, pe uliță răsăreau în închipuirea lui clocotindă tot felul de sedii de mari bănci și instituții financiare, restaurante și cafenele pentru cei care tranzacționau, magazine de ziare și reviste atât de trebuincioase brokerilor, sucursale ale firmelor de curierat și poștă, centrale telefonice și câte și mai câte... Și, în toată această avalanșă de bogății imaginare, din când în când își făcea loc o întrebare: „Oare bucata mea de uliță, care se află chiar în capătul ei, oare cât ar putea să valoreze?”

Febra care îl cuprinsese pe Vitalie mersese atât de departe, încât într-o zi vecinii lui putuseră să vadă că el își ridicase pe acoperiș un fel de firmă – un panou jalnic construit de el, scris de el, dar tot firmă se chema că era – pe care scria mare, cu un roșu strident: J. P. Morgan. Era numele unei mari bănci de pe Wall Street, iar Vitalie spera (și se și străduia în direcția asta) ca, la venirea americanilor, casa lui să devină o sucursală a acesteia.

Vecinii, care nu știuseră ce să-nțeleagă din asta, primiseră mai târziu lămuriri de la Valer, care se lăsase prins de joc, ce mai, joaca devenise acum treabă serioasă. Și iată că și ei începuseră să intre în scenariul lui Vitalie, așa că, de la o zi la alta, apăreau noi firme pe Ulița cu Zidul: ba un Bank of New York azi, ba un Chase National Bank mâine, ba un Bankers Trust Building poimâine și tot așa. Bietul Valer avea treabă acum până peste cap, oamenii îi tot cereau amănunte, din ce în ce mai multe și mai precise, despre adevăratul Wall Street pe care ei se străduiau să-l copieze cât mai fidel.

Pornită ca o glumă, molima bursieră din Străini începuse să ia dimensiuni nebănuite. În scurt timp, și alți străineni, nu numai cei de pe Ulița cu Zidul, îi căzuseră pradă. Îi priveau chiar cu oarecare ciudă admirativă pe cei de pe uliță, care, practic, erau pionierii afacerii și pe care ceilalți săteni îi numeau cu o undă de respect invidios *olstriți*. Ba, mai mult, *olstriții* cei mai răsăriți aveau și ei propriile porecle, pe care le purtau de parc-ar fi fost titluri nobiliare: Vitalie Coropcă, „proprietarul sucursalei J. P. Morgan”, devenise Gipi Moroganu (poreclă care le-a rămas și azi alor lui, deși ei nu prea știu de unde li se trage), cel care era „proprietarul sucursalei Chase National Bank” (nu mai știu cum îl chema) devenise Ceas și tot așa.

Și nu numai bărbații se prinseseră-n jocul ăsta care devenise acum întreprindere serioasă, ci și femeile. Cele mai multe dintre ele se mărgineau doar la sprijinirea bărbaților lor în aventuroasele și încâlcitele tranzacții financiare, dar unele își puseseră-n mișcare propriul spirit antreprenorial. Ca Savețica lui Năsturel, de pildă: bărbatul ei se dovedise tare harnic și chibzuit înainte de război, așa că-și întemeiaseră o gospodărie-n toată regula, cu casă mare și trainică, cu camere multe și spațioase. Apropo, casa există și-acum, dar se ruinează din ce în ce mai rău, nu mai e în grija nimănui. Deci, Savețica, care-nvățase lecția chivernisirii de la bărbatul ei, poreclit nu se știe de ce Năsturel și căzut la datorie pe frontul de la Stalingrad, prinsese ceva, tot din spusele lui Valer, despre un mare hotel din New York cu numele Waldorf Astoria. Și atunci i-a venit ideea să-și transforme casa, rămasă acum mult prea mare pentru o văduvă de război singură, într-un hotel la care să tragă americanii, a căror venire era din ce în ce mai sigură și mai apropiată. Așa că și-a suflecat mânecile, a dereticat peste tot, a schimbat

înfățișarea camerelor și, la fel ca „deținătorii de bănci” de pe Ulița cu Zidul, și-a pus și ea la poartă ditamai panoul: Hotel Nastoria, ca să fie cumva și-n memoria răposatului și, în același timp, să evite neplăcutul cuvânt Waldorf, care nu-i era deloc la îndemână.

Lucrurile nu se rezumaseră numai la câteva firme urcate pe case sau atârinate pe garduri. „Banherii” începuseră să facă tranzacții între ei. Imaginare, e-adevărat, dar din ce în ce mai complexe și mai subtile și mai sofisticate, astfel că Valer, care acum devenise bookkeeper-ul întregii afaceri, chiar că nu-și mai vedea capul de treabă; își căpătase și el propria poreclă ca pe un soi de noblețe exclusivistă: i se spunea Buchifer, un fel de melanj neintenționat între bookkeeper și Lucifer... Dar când, la sfârșitul socotelilor complicate, vedea care era cota-parte (imaginară, dacă-nțelegi ce vreau să spun!) ce-i revenea din tranzacții, îi trecea toată oboseala. Speranța ascunsă – rostită însă uneori și cu glas tare – a celor care tranzacționau era că toate operațiunile lor închipuite vor deveni realitate la sosirea americanilor, și toate acele semne de \$ din registrele lui Valer vor deveni teancuri foșnitoare de verzișori adevărați. Mai ales că, de la o vreme, până și copacii de pe uliță păreau că începuseră să aibă frunze dreptunghiulare, cam de mărimea bancnotelor mult-visate.

După cum spuneam, nici ceilalți străineni nu stăteau cu mâinile-n sân, începuseră și ei să facă brokeraj, să opereze cu acțiuni, să participe la fonduri de investiții... Ce mai, Wall Street-ul americanilor devenea încet-încet o umbră palidă față de ceea ce se-ntâmpla în Străini!

Până și kir Sotir, grecul care era negustorul satului de când se știa el, se lăsase prins în plasă. Bine, nici nu era greu

în cazul lui, pentru că el, deși trăise toată viața lui printre străineni, simțea cumva că e în afară, era tolerat, dar nu asimilat de localnici. Și-atunci bietul om se străduia din toate puterile lui să fie primit printre oamenii locului, să fie considerat ca fiind pe deplin unul de-ai lor, și folosea orice prilej pentru asta. Așa făcuse și de data asta: ca să intre în mediul tranzacțional străinean, cumpărase o bojdeucă sărmană pe Ulița cu Zidul și, după câteva amenajări sumare, scrisese pe peretele ei cu mândrie: NYSE, adică New York Stock Exchange. Și făcuse apoi pe dracu-n patru, oferise cursuri monetare preferențiale și alte asemenea înlesniri doar ca să-i convingă pe *olstriți* să vină să tranzacționeze la el în bojdeucă, așa cum se tranzacționa la Bursa din New York.

Până la urmă, de-aici li s-a și tras *olstriților*, de la NYSE. Prin anii '49-'50, când Securitatea începuse să-și facă treaba și prin ținutul nostru, au venit într-o noapte cu duba neagră și l-au înșfăcat pe kir Sotir. Nimeni nu l-a mai văzut vreodată și nici în ziua de azi nu se știe care a fost motivul, dar asta nu conta mai deloc pe vremea aia.

Se-nțelege că toată afacerea a căzut pe dată. Ca să spun așa, a fost un crah bursier instantaneu. Firmele de pe case au dispărut, registrele lui Valer au făcut cunoștință cu focul, au mai rămas doar poreclele: Gipi Moroganu, Ceas, Nastoria, Buchifer...

Dar băiatul ăsta de la bar văd c-a uitat de paharele noastre. Prietene, ne mai dai și nouă câte una mică?

Poezia culorilor versus zgomotul de fond al veacului

Victoria MILESCU

Nu mai știu când și unde l-am întâlnit prima oară pe Codruț Radi, probabil la un eveniment cultural, poate chiar la unul dintre cele pe care le organizează chiar el, de ani buni, prilejuind astfel **întâlnirea dintre generații, dintre scriitori, pictori, muzicieni, ce au** astfel ocazia să se cunoască „pe viu”, să schimbe idei, să colaboreze. Codruț Radi este poet, cu 10 volume de versuri publicate până acum, este artist plastic, având la activ 20 de expoziții personale de desen, pictură, colaborează la diverse reviste culturale scriind cronici și eseuri, dar mai ales este un inimos animator cultural, un exemplu de eveniment purtând marca sa, fiind *Regalul poetic de la Sinaia*, găzduit de Centrul Cultural „Carmen Sylva” din Sinaia, orașul în care locuiește. La una din aceste întâlniri, am primit recentă sa carte de versuri, *Reversul culorilor*, apărută la editura Neuma, Apahida, jud. Cluj, **în 2023**. Titlul dar și întregul corpus al cărții relevă dubla ipostază a acestui autor, de poet și pictor, indicând un creator expresiv, original, sincretic. Fără voie parcă, răspunzi ipoteticei provocări: reversul culorilor este poezia, iar reversul poeziei e muzica, fiindcă idei, culori, suneri și sentimente curg în albia poeziei sale cu o evanescență temperată, o muzicalitate discretă, firească,

de la sine parcă, ilustrând rezultatul unei perseverente **șlefuirii**. Versurile libere, scurte, cât o respirație, cât o atingere de aripă celestă susțin tensiunea metafizică dând unitate și omogenitate volumului, conceput **în întregul său** ca un obiect de artă.

Poeziile alternează cu desene personale, **în alb-negru**, cu forme abia ghicite, difuze, enigmatice, cu pete de lumini și umbre, sugerând o atmosferă misterioasă, dincolo de un orizont etern intangibil.

Un iubitor de poezie poate că ar citi cartea „dintr-o suflare”, cum se spune, dar nu din cauză că l-ar captura vreun aspect **șocant**, palpitant, dimpotrivă. Atmosfera generală respiră calm, liniște ce invită la relaxare și visare, o liniște oarecum suspectă într-un timp al zgomotelor, al vitezei, al conflictelor, nefiind altceva decât liniștea unui abil *captatio benevolentiae*, fiindcă în adâncul sufletului poetului ard **înăbușit** frustrări, frământări, neliniști **țâșnind** imprevizibil la suprafață, transfigurate în imagini percutante și reflecții profunde.

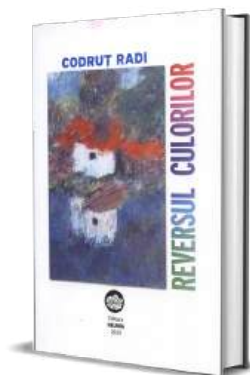
Poetul **încearcă** o abordare comprehensivă a normelor societății, o împăcare cu lumea **în care trăiește**, așa

cum i se înfățișează, veșnic grăbită și superficială. Ca „rob al căutării”, „**în bătaia timpului**”, **își cercetează** rostul, menirea **în prezentul** problematic, chiar și dincolo de acesta uneori, **într-un univers**, captiv altui univers: „Se desprind lumi/ din cotoarele/ timpului/ formele dinăuntru/ sunt supuse/ plecării./ E ultima întâlnire/ cu mine/ înainte/ de a nu mai ști/ unde mi-e locul./ Voi rămâne/ rătăcind/ printr-un nou univers/ pe care/ îl recunosc/ doar atunci/ când mă învârt/ odată cu el (*Unde mi-e locul*)”. Ca cei mai mulți artiști, **și Codruț Radi** este un neadaptat, un revoltat în surdina, **încercând prin cordialitate și altruism** să se plieze realității **în care există**, dar din care se retrage, din când în când, **în lumea** culorilor, a cuvintelor, pentru a crea în solitudine o altă lume, o lume a sa, ideală. „Cu trupul între lumi/ caut loc de popas/ să pot spune/ ce n-am trăit/ înainte/ Doar gândul/ se oprește uneori/ bătuit de umbrele/ rămase în urmă/ obosite/ să-mi tot țină/ de urât.” (*Alt eu*). Rostite uneori cu serenitate, alteori cu blândă ironie adevărurile dureroase par mai puțin dureroase. Tristețea plutește în aer dar nu se aude, nu se numește. Ea este un musafir neinvitat sosind **în special la ceas de seară și de singurătate**. Codruț Radi scrie despre viață, moarte, suflet, despre puterea miraculoasă a cuvântului. Dar și despre ceea ce este dincolo de cuvânt, despre sunetul ce vine spre materializare, despre sufletul ce vine la întrupare, experimentând stări iluzorii apropiate dedublării, decorporalizării, spre a observa și studia eul propriu, cu detașare, din perspectiva vieților anterioare dar și viitoare: „În dreptul/ numelui meu/ scris cu îndrăzneala/ vieților viitoare/ pe un petic/ de pământ/ cineva/ a tras o linie/ rupând orizontul/ de cer...” (*Numele meu*).

Discursul fluent, fără asperități, apelează conotații proaspete, dar fără teribilisme ori vulgarități, fiind departe de

trendurile moderniste. Este o poezie simplă, dar nu simplistă, seducătoare și limpede, neavând nevoie de prețiozități, artificii lexicale, fiindcă apele liniștite sunt adânci.

Adânc e și sufletul artistului la maturitate ce se cufundă în „**Fântâna ascunsă**”, „**Înăuntrul durerii**”, iar „Clopotul dinăuntru” contracarează zgomotul de fond al veacului. Cu o aparentă detașare filtrează angoasele și anxietățile omului modern, de care nu e străin, topindu-le în aforisme, reflecții subtile despre realitate și irealitate, despre trecerea timpului, spunând mult în puține cuvinte. „Timpul/ uneori altcineva/ lui însuși/ prin ochii/ clarvăzători/ veșnic deschiși/ fură viețile/ ce nu pot fi/ puse/ deoparte...” (*De veghe lumii*). Timpul e asociat unei ploii curgând continuu, neputând fi prins altcumva decât în cuvinte: „cine urmează/ înțelege/ că n-ai unde/ să te ascunzi/ în lumea/ străină/ de timpul/ nesupus/ la sfârșit/ dar cuprins/ în cuvinte.” Timpul **își semnaleză existența** prin efectele sale, cărora culoarea, care îl acompaniază, le dă strălucire și identitate. Avem astfel culoarea zilei, a nopții, a visului, a singurătății, a durerii, a sfârșitului, culoarea cu infinite nuanțe insolite, cu senzuri **așteptând descifrarea** prin alte senzuri, culoarea până la stadiul ei de supremă esențializare – nonculoarea, culoarea invizibilă „ieșind din „lesa formelor”. Cum la fel de esențializată până la aneantizare poate fi și *Poezia fără cuvinte*: „Rămâne mereu/ ceva/ nespus/ o muză/ închipuită/ mă întoarce/ din glas/ până la/ următoarea/ poezie/ fără cuvinte./ Aștept/ și culorile terne/ ce mi se-nvârt/ prin gând/ să le oprească cineva.” Poeziile dedicate exclusiv culorii: „Reversul culorilor”, „Iluzia culorilor”, „Culori salvate de la înecare” au, **în mod** premeditat, o anume ambiguitate în economia termenilor, măbind astfel posibilitățile de interpretare,



de înțelegere a unei poezii deosebit de ofertante ideatic și estetic. În pofida unui ton în general melancolic, există și poezii celebrând viața, lumina, soarele, extincția fiind văzută ca o altă viață, fără timp și spațiu: „Ecoul vieții”, „Grăunte de soare”, „Zăbrelele luminii”, „Spirala luminii”, cu un filon filozofic: „Nimic nu trăiește/ mai mult/ decât viața/ îmi spun/ pe ascuns/ uneori/ ca să nu trezesc/ zeii/ din așteptare”. Moartea apare ca de obicei, cu suita elementelor ei definitorii: întuneric, tăcere, noapte, umbre, nefiind niciodată numită, privită ca ceva aproape sacru, ca o iubire secretă, a cărei dezvăluire ar spulbera-o în neant.

Moartea există pentru a da preț vieții, a-i releva unicitatea; moartea e doar șoptită în bătaia vântului, e un izvor de metafore, ea e doar presimțită, bănuită că există prin apropiere, deopotrivă primejdioasă și fascinantă: „Știu că ești/ acolo/ nu te dai/ la o parte/ nici/ nu mă lași/ să rămân” (*Tot acolo*). Tot nenumită rămâne o anume vinovăție tainică pentru care se cere o „jertfă poetică”. Din partea cui? Poate din partea aceluia rob al cuvintelor, al fantasmelor. Pe coperta a patra a cărții, Horia Gârbea scrie un text de apreciere despre arta lui Codruț Radi, încheind: „Pariez în continuare pe succesul său liric și cromatic”. În mod cert, nu e singurul care pariază pe Codruț Radi, un artist plurivalent, cu o identitate distinctă în peisajul nostru cultural.

revista dunărea de jos

ART reading CITY

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL
Ediția a II-a

Cântece și... Noi

15-16 Martie 2025
Sala de Spectacole
a Centrului Cultural „Dunărea de Jos”
str. Domnească nr. 61, Galați

Vă invităm cu drag să participați la Festivalul Internațional „Cântece și...Noi”, organizat de Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, Școala de Arte, manager Vali Viorel Sandu, coordonator Școala de Arte Doru Cimpoeru, director artistic profesor Emilia Savu.

Promisiuni în Imperiile de hârtie

Adi G. SECARĂ

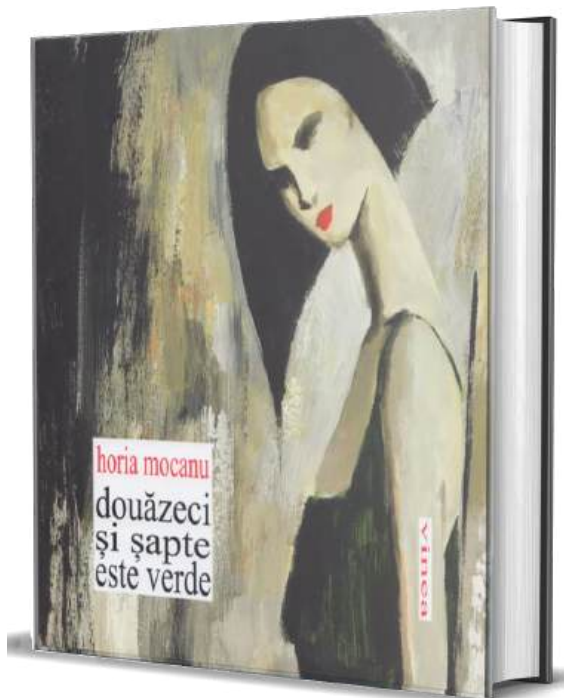
Al doilea capitol dintr-un manual de salvat lumea: Noua „fată verde” și Omul-Poezie

În urmă cu aproape 20 de ani descopeream un poet a cărui carte de debut, *presse – papiers*, Ed.Vinea, București, 2008, promitea ceva schimbări în Imperiile de hârtie și de spirit ale Poeziei, pe ici și colo, prin părțile esențiale ș.a.m.d.. „Vocea” era fresh, era îndrăgostită frumos, copilul-carte gângurea, dar și plângea, comunica precum copilul divin al lui Pascal Bruckner, cu excepția faptului că acceptase „să se nască”.

Horia Mocanu, căci despre el este vorba, era... „mai ales un îndrăgostit. Autentic... sau cel puțin era la momentul creației poemelor sale din volumul de debut (...) Scuzate să ne fie gândurile negre, dar, la urma urmei, orice poveste de dragoste este un copil quasimetafizic care se naște, crește, crește, ce crește și la un moment dat sau nedat, se hotărăște să-și trăiască propria viață sau... legendă. Sau căsnicie... Copil metafizic sau, dacă vreți, copil fantastic... Pentru că (se) poate opri timpul, când „ea râde”... Apreciem la Horia Mocanu grația, dezinvoltura, chiar candoarea cu care ne împărtășește „povestea” sa lirică... A propos de generații, nimic din încrâncenarea (frustrată dar nu neapărat în sensul urât al multora dintre frustrările noastre cele pământeste) a multora dintre tinerii bătrâni ai zilelor noastre nu pare a se manifesta în scrierea mocaniană...”, apropo și la neo-romantismul la care face aluzie prefațatorul Radu Voinescu, via Romul Munteanu... Așa scriam atunci, prin 2008 sau 2009; publicistic, în sens larg, Horia Mocanu pare să se fi retras, nu într-un turn de fildeș, dedicându-se, probabil, „celor lumești”, sănătății oamenilor, auto-exilat sau nu, revenind în „Republica literelor” în anul 2024, cu o reeditare a *presse – papiers*, dar și cu un volum nou, intitulat quasi-abstract, quasi-ermetico-aritmetic, *douăzeci și șapte este verde*, tot la Editura Vinea.

Ca și în 2008, se intră într-un dialog (și) cu artele vizuale, atunci coperta și ilustrațiile fiind ale lui Bogdan Fondrea, în 2024, la „cartea-verde”, coperta fiind a Lidiei Zadeh Petrescu, cu un detaliu din pictura „fata în verde”, ilustrațiile, plasate la final, fiind ale lui Alex Ivanov.

Aceeași eleganță a punerii în scenă a textelor, o grijă și o claritate care îmi aduce aminte, la o primă lectură, de lirica lui Robert Șerban. La aceeași primă lectură, te-ai gândi că, din perspectiva tensiunii mondiale (pandemie, războaie și orori), deși Textul-reunit ar



miza mai mult pe rafinare și esențializare (distilare, dacă ne ducem și „ne hrănim/ cu sângele învechit/ al butoaielor” din „bourbon”, p.53), pe o căutare a unei liniști estetice, la relectură înțelegi că perspectiva poate fi a unui nou Edward Scissorhands – Edward Mâini-de-foarfece (cel din filmul lui Burton), componenta inspirațională cosmopolit-istorică relevând și episoade ale omenirii care au mai fost tratate consistent în literatură (vezi „Abatorul nr.5”, de Kurt Vonnegut), de pildă, cu raderea de pe pământ a orașului Dresda, în al doilea război mondial, în timpul unui bombardament al forțelor aliate (care ne aduce aminte că orice război transformă orice parte în criminal, din nefericire, dincolo de ecuația agresor-victimă). Iată chiar poemul „Dresda”, din partea a doua (ca și în 2008, volumul are trei părți), urmat de alte poeme-meditație la crima de lez-umanitate din 1945 (între 13 și 15 februarie; iată, probabil întâmplător, scriu acestea în zilele de 14-16 februarie 2025!): „femeia se fardează/ cu cenușă// bijuterii de piatră/ atârnă de centura șerpuitoare/ a râului// s-a oprit în fața mea/ și-a scos hainele pe rând/ până la pielea/ înnegrită// oamenii se adună/ la porțile orașului/ pentru a diviniza/ incendiul” (p.33). Celelalte poeme se intitulează „orașul bombelor”, „frauenkirche” și „îngerul morții la sans-souci”, cu legături mai mult sau mai puțin directe, relativitatea distanțelor în poezie având importanța ei, dacă este cineva care vrea să facă vreo conexiune între Dresda și Potsdam. În fapt, este un joc serios cu Istoria: „catedrala expiră rugăciuni/ peste fața ciobită/ a râului// în condens/ o femeie scrie cu degetul/ numele meu// nu am destulă ceață în pahar/ și nici destul verde/ pentru a putea înțelege cum/ piatra a reînviat/ între ruinele orașului” (p.35.) Sau, suspendând (și) „timpul istoric” (pe lângă cel al istoriei strict personale): „între două

bombardamente/ orașul pare/ suspendat/
între cer și pământ/ într-o levitație barocă//
dar de fapt se sprijină/ de pilonii groși
de fum/ adânc înfipti/ în lumina roșie/ a
apusului”... (p.34).

Așadar, în cele trei părți, „poezie instant (just add words)”, „dresda” și „femeia din manahatta (cântece americane)”, avem decupaje, traforaje, acuarele, ecorșuri, culori, tensiuni existențial-istorice (unde individul trebuie să se împace cumva cu Ceilați, care pot fi adevăratul infern, Comunitatea, proprie sau cea străină), calul din Torino, nietzschean, fiind „jucat” de unul din „Dresda”, în chiar primul text al grupajului, intitulat „alb”: „sărutul zăpezii/ cumițește buzele crăpate/ de singurătate/ ale mestecenilor// copiii/ minuscule biserici aburinde/ ciobesc cu vocile/ frunze veștede/ pe epoleții străzii// covor în fața blocului// mă întind/ pe aburul urmei/ lăsate de calul prăbușit în zăpadă.” (p.29)

„Dincolo de banalitatea că în istoria literară fiecare generație își descoperă propriul realism”, după cum ar scrie Mihai Iovănel, realismul și narativismul lui Horia Mocanu sunt, ținând de „implicarea” sa în... viața literară, ale lui și numai ale lui, poetul protestând în felul său vizavi de relația om-poezie-eternitate: „după ce se opresc din rostogolirea/ incandescentă/ poeziile merg să moară/ în buzunarul îngerilor.” Acesta este primul poem, p.7, și nu întâmplător este intitulat „destinație” și explică, parțial, și raritatea aparițiilor sale editoriale. Autoportretul aproximativ ce rezultă din al doilea poem adaugă substanță explicațiilor (non-necesare sau necesare doar indirect, pentru o anume istorie literară, în care biografismul ar avea sens): „scrijelesc pe hârtie amorțită/ anesteziată/ inexpresivă// caut adevărul/ esența cuvintelor/ aș vrea

să înțeleg totul invers/ să pot citi ce stă scris/ în căptușeala măștii de cerneală/ pe eticheta poeziei// peste zăbrele/ stă aruncat permanent/ vâlul singurătății// rămân o pasăre adormită/ ce nu poate cânta când/ simțurile spun/ că este noapte.” (p.8)

Cheia hermeneutică ar putea fi, aproape ca în Orwell, cu al său „1984” „adevărul înțeles invers”, ca totalitate: important este să înțelegi, chiar dacă și invers, într-o lume unde autoritarismul poate exista și în... iubire (da, este un erotism sui generis și în *douăzeci și șapte este verde*, chiar dacă ascuns sub câteva vâluri, paradoxal și sub cel al singurătății), precum se observă în al treilea poem, „altar”: „această femeie este singură/ marmură necălcată de pasul războinicului/ sân uitat de ofranda/ palmelor/ zeiță egocentrică ce mănâncă/ mărul cu tot cu semințe/ pentru ca/ toate merele viitoare/ să crească doar din ea.” (p.9)

Da, lumea este complicată, poetul poate îndrăzni să pună punctul pe i, există „hărțuire citadină”, titlu de poem, p.10, apropo de asta, Horia Mocanu este un autentic urbanist, cu aripi neo suprarealiste, un moderat, care vede și îngerii, dar și demonii, prin structura cărții arătându-se și ca un cosmopolit, poemele „cosmopolite” putând salva lumea, atât cât se mai poate salva: „albastrul/ este întotdeauna/ egal cu el însuși// masa se înconjoară/ cu spațiul/ ca într-o pleerină/ de atomi/// **un om transformat/ în energie/ poate distruge un oraș// altul transformat/ în poezie/ poate salva lumea// lumina se îndoiește/ și se modelează/ după forma și asemănarea/ gândului.**” (subl. n. poemul se numește „einstein”, p.63), ceea ce ne duce cu ispita clasificării către o poezie nu relativă, ci a relativității, dacă nu cumva „cuantic jazz”, underground, unde cuvântul este imagine și

invers, vorba mângâiere și viceversa, ca să nu spunem viceversul ș.a.m.d.

Dialogul sau schița erotic(e) sunt puncte forte, ca și la primul volum: „mă privești/ ca pe un tablou complicat/ la un vernisaj plictisitor// soarele mimează existențe/ de gaură neagră// în lumina asta underground/ ochiul tău/ îmi poate distinge/ toate nuanțele?” („tablou”, p.11), în ultimul poem cititorul având șansa de a (re)cunoaște „cea mai frumoasă femeie/ din lume”: „deși nu am văzut-o niciodată/ îți pot spune/ că o găsești în central park/ desculță/ culegând cuvintele/ lui whitman/ scurse în iarbă/ cioplite în lemnul băncii// în vreme ce miile de brokeri/ de pe wall street/ i se închină/ în pauza de masă/ ca unei biserici/ cu pereții crăpați/ de loviturile sfinților/ ce bat pictura murală/ cu pumnii/ în încercarea de a ieși” (p.68)

Atent cu incandescența, la urma urmelor „sfârșitul lumii” poate veni de la o scânteie, Horia Mocanu este bine venit în întoarcerea sa „tăioasă”, dar prietenoasă: „inimile/ incandescente/ sub barosul hazardului// lama ascuțită/ dintre noi” (p.15)... Între culegători și vânzători, există loc și pentru poeți (și) bijutieri: „pe masa de lucru/ în cutii de catifea/ imaginile atâtor femei// fiecare are o culoare unică/ în montura unei iubiri trecute// sub lupa rece/ ochiul dezvește defecte// iar ea/ cu tenul brăzdat/ de cicatrici minerale// sub privirea autistă a orologiului/ bijutierul își măsoară/ singurătatea” („bijutierul”, p.16), poemul „culegător”, precum mai multe alte poeme scurte având splendoarea poemelor scurte japoneze: „ciresul/ a sângerat/ pe brațul meu// crucificat/ plătind pentru păcatele/ fructelor/ pline de soare.” (p.17) De impact, „imaginea” bunicului „său” hrănind vrăbii: „cu mâini noduroase/ pe pervazul

raului.” (p.18), ori copacul „sinucigaș/ sub greutatea propriilor/ flori.” (p.19). Dionisiac sentimental, poemul „vin” anunță și sosirea, dar și alcoolismul deloc simbolic al iubirii, chiar dacă don Giovanni nu prea mai are voce (în istoria culturală; aici fiind „jucat” de Robinson: „trimit mesaje/ de ajutor/ în amforele e carne/ ale femeilor pe care/ nu le-am iubit// aștept disperat/ ciocnirea salvatoare/ a continentelor noastre”, p.61, exercițiu geopolitic, sic! Și chiar dacă tema carnavalului de la Veneția din acest an este „In the time of Casanova”, vă asigur că nu este vorba despre nimic direct referitor la mării pseudo-cuceritori ai femeilor!): „în fiecare toamnă/ pașii tăi storc/ lumină/ din strugurii nopții.” (p.22) Este un poem cumva geamăn celui numit „destinul strugurelui”: „sufletul meu este/ un bob/ stors/ în vinul băut/ de dumnezeu.” (p.24)

Într-o lume de „plastic”, a fake-ului, cu luciditate trebuie și poetul să ia atitudine și să constate, post-simbolist, apropo de culorile întâlnite în volum, că și o carte de poezie ar putea fi în pericol să fie precum unele cărți „de colorat”, de unde și importanța poemului care dă și titlul cărții, avertisment auster: „nu mai am acuarele/ și nici pânză// doar o tristă carte de colorat/ o colecție de șabloane/ pe care le completez/ după un cod numeric exact// fiecare culoare/ este un număr,/ douăzeci și șapte/ este verde” (p.25, nu 27!).

Doar pentru unii deja suntem în postumanism, alte criterii decât valoarea vieții unui om contează! Și dacă postumanismul a venit dintru postmodernism, citim altfel poemul „femeia postmodernă” (și putem aminti aici și cu-tremurătoarea „femei frig” din „galben”, p.30!, dar și una femeie-fum, ca și una ghețar, p.57): „corpul ei este un oraș complicat/ violent// își înfige tocurile/

într-un cer imaginat// corzile rupte ale oglinzii/
îi acompaniază reflexia/ contorsionată// nu
este vin/ ci mirosul condensat/ al strugurilor/
proaspăt zdrobiți/ între degete” (p.20).

Bref, un Horia Mocanu care se întoarce după (aproape) douăzeci de ani, ca un fel de d’Artagnan fără ceilalți muschetari, ca într-un fel de călătorie în viitor: „piloți metalici/ mi-au anunțat nașterea/ mângâind obrajii lui dumnezeu// arcurile gotice/ ale smogului/ au aruncat/ săgeți filtrante de lumină// în clipa dinaintea primului țipăt,/ prigorii au insultat/ mortal/ apusul.” (p.21)

Este o carte și despre poezia prieteniei, vezi poeme dedicate prin anul 2017, lui Ilie Cozmațchi, dar putem identifica și un poem de dragoste cât se poate de pur, „ai putea fi”, dedicat Adelei, în finalul grupajului „dresda”: „ai putea fi sângele meu/ sărat și mândru?/ ai putea fi oasele care/ să mă susțină?/ ai putea fi ochii prin care lumea/ se vede mai frumos?/ ai putea fi tălpile prin care iarba/ se simte verde?/ ai putea fi inima mea care bate/ pentru o dragoste eternă?/ ai putea fi eu?/ prinsă în pielea mea pentru totdeauna./ unică. uimită./ pentru totdeauna?” (p.44)

La periplul liric american din partea a treia (grupajul trei) am putea reveni, deoarece are greutatea sa, dar ne vom opri acum doar la „iartă-mă”, p.60, care ne subliniază că, totuși, dincolo de claritatea mesajului său literar, totuși... nimic nu este simplu, scuza finală aducând aminte de faptul că există o ruptură ontologică decisivă între realitate și... cealaltă realitate, pentru unii „gropile” sau „gropițele” putând fi portaluri inedite: „că nu te mai sun de ziua ta/ că nu îți mai povestesc/ cum ceara trupului tău/ acoperă/ crăpăturile nopții mele// și cum respirația ta/ miroase a muzică/ atunci când dormi/ lângă

mine// singura mea scuză/ e că îmi pot/
îngropa iubirile/ în cuvinte.” (p.60)

*

Cronica de întâmpinare la cartea din 2008 o încheiam cu următoarele fraze, citatele fiind din presse – papiers, iar trimiterile tot acolo: Naufragiați pe insula unde nimeni nu poate naufragia, îl zărim pe H. Mocanu pe o plută, bucuros, dar mai ales trist (mămica lui de oximoron!) că a ghicit „ce gândește timpul”... Iar prin oceanelor întors vedem, totuși, destule versuri la orizont (pe la p.39 spune autorul: „nici un vers la orizont”)... Au splendoarea aripioarelor de rechini învărtindu-se calm în jurul plutei... Undeva, departe aproape sirenele cântă „cântece pentru iubirile inexistente” (p.59) Iar acolo, pe plută, poetul începe să opereze transformând „anatomia poetică” în „artă poetică” (p.70) Promițând că va pune ordine în ceață, poetul se mai și iluzionează... Lumea aceea în care vom fi toți „translucizi./ mai frumoși./ poeți” (p.73) sau (nu) va fi sau nu va fi...

La urma urmei, tandrețea nu e decât puiul ce tânjește să crească mare pentru a sfâșia trupurile care întotdeauna sfârșesc prin a nu mai crede în lumea perfectă a viitorului incert. Tandrețea, ca un pui de canar care s-a învățat să trăiască hăituit de un motan (știți voi pisicile aristocrate și alte desene animate!) care știe bine gustul sângelui... Poeziei. Motan care știe și el „gândul florii” când îi folosește țărâna în scopuri deloc nobile... Motan care toarce cel mai bine întins pe o carte de critică literară ori pe „Istoria literaturii române” a lui George Călinescu. Motan care nu are milă de șoricelii ploii care va șterge adevărul „de pe asfaltul peronului” unde Poezia chiar l-a întâlnit pe Horia Mocanu. Și

*unde fantoma lui Nichita chiar se întrebă
ce caută și ea într-o carte care „trăiește” și
fără el, îngerul blond...*

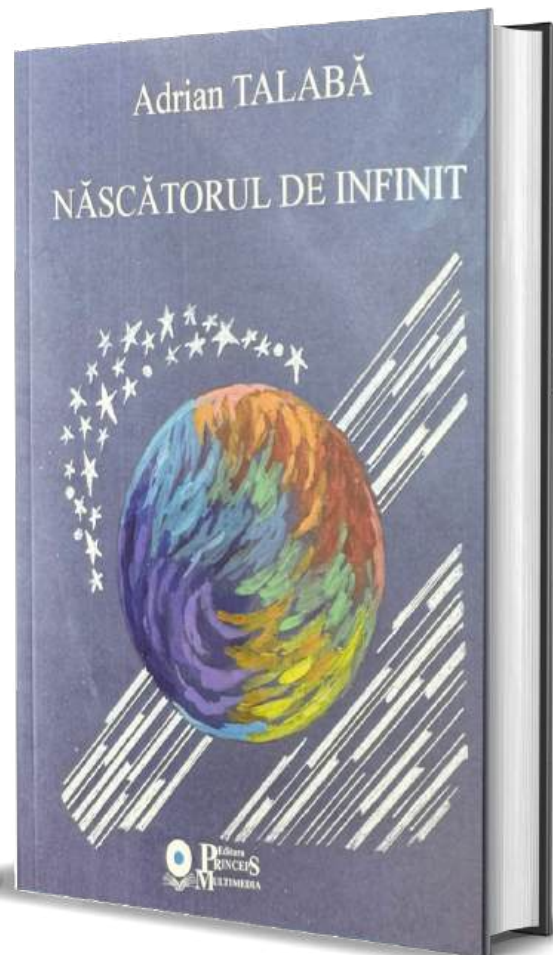
Din perspectiva anul 2024, acele versuri „destule”, iată, se manifestă... în sfârșit! „Bântuie” ceea ce a mai rămas din Poezia lumii, care se va încăpățâna să treacă duios sau teribil, prin vechiul continent, sau prin Nevada, Arizona, Baltimore, New Orleans, prin preerile nesfârșite ale unei alt plai al veșnicei vânători, prin New York, ghețarii Alaskăi, cum se întâmplă în menționata parte a treia, unde se mai aduce câte un omagiu inedit lui Magellan (pe Einstein deja l-am citat!)... Poemul „Arizona” chiar îți poate aminti de „capodopera americană” a lui Kusturica, „Arizona dream”: „în deșert îți amintești/ propria naștere// culorile încinse te împing/ mereu spre origini// judecând după numărul corbilor/ ar trebui curând/ să ningă// în deșert nu ești niciodată/ singur// umbra se tăvălește mereu/ în urma ta/ și nu știi niciodată/ dacă te-ai născut deja/ sau umbli prin praful/ propriei conceperii// aici dumnezeu/ s-a odihnit pe o piatră// de sub talpă i-a țâșnit roșul/ din el au crescut munții/ unghii încarnate sub pielea/ bătrânului colorado” (pp.49-50).

*

„Arta poetică” este confirmată, chiar dacă ispita „titanică” poate fi prezentă: „numărul ei plutește/ în valurile/ părului/ ca un ghețar// mă simt atras/ spre coliziuni/ dezastruoase” (în „ghețar”, p.57, deși nu este sigur că este vorba despre Alaska, sic! Poate s-a gândit la Groenlanda!, mai aproape de epava Titanicului).

Horia Mocanu chiar trebuie să se ia în serios, liric vorbind! Lumea chiar are nevoie de super-eroi, măcar să-i dea iluzia Salvării...

ART CITY reading



*„Cititorul de poezie care se
adăpostește în mine crede și el că, dacă
infinitul are un loc de naștere, acest loc nu
poate fi decât poezia.”*

Gabriel Gherbăluță

Născătorul de infinit

Adrian Talabă

Editura Princeps Multimedia Iași 2025

Cu o prefață de Gabriel Gherbăluță

Mai mult vanadiu

Simona TRIFU

Domnie

Dorul și umbră mi-s taine de veghe,
-ntr-un așternut pictat cu jale,
într-un vârtej de mii de leghe,
într-un izvor, în fosta cale,

unde aprinzi într-una lumânări de ceară
și verși din tine poezie clandestină,
îmi vinzi o mătrăgună într-o vară
la fel de trecătoare, anodină,

precum cerneala ce se varsă-n cuget
și-n desfrânarea de trei vorbe-aruncă un
cuvânt.

Mi-e sete de durerea ce devine muget,
mi-e ploaia temelie și avânt.

Plâng sorii astăzi, vor plânge iar și mâine,
din doine moarte, trase pe pogon.
Îți dau trei Dumnezei, îmi dai o pâine,
mă legi în sfori, mai bine în odgon.

Hățșul valurilor de culoare...
Trăim printre chibrituri, zbor și foc.
Doi munți vioi, dar fără trecătoare,
un si bemol găsit în buzunar „ad hoc”.

Trecea fanfara militară
prin răsăritul meu de tânăra domniță.
Aveam cercei rotunzi și o chitară,
aveam un paradis, aveam troiță.

Mai mult vanadiu...

Mi-e dor de răsărit și vânt de ploaie vine,
un cântec ca un murmur rotitor...
Mi-e dor de trenul înghețat pe șine,
de zgomotul de roți asurzitor.

În gara mică-n-care ai plâns în fiecare
toamnă,
eu stau, și stau, și îmi frământ cuvântul,
și fac descântece ca vraja rea să piară,
de nu mi-ar tot pieri și mie-avântul

să-ți scriu netoate versuri, gânduri dezlân-
tate,
ce se izbesc ca valurile reci de stânci.
Mie frig, este tristețe... Toane demodate
în ochii tăi cuminți, docili, adânci.

Am fost și voi rămâne o fereastră
cătrecătre străfundurile universului sfruntat,
îți tipăresc surâsul în cerneală-albastră
și îmi păstrez un vechi pistol armat.

Un Magnum cu trăgaciul de argint și
groază,
cu un mâner ce se lipește-n suflet crud.
Mi-s ochii răni de vânătoare, nu găsesc o
oază,
în care să-mi clătesc de spaime trupul ud.

Din sângele ce mă ademenește-n tiranie,
văd un desfrâu și un deochi în palida
vâltoare.
Dă-mi pâinea ta, trei ani de omenie,
un vas de lut și-o doină călătoare.

Picură, copacul meu!

Mă uit pe uliță și aștept castelul tău să îmi
iasă în cale.
Sunt udă de sudoare,
am porii transparenți a zumzet de brumă,
e toamnă și ungherele torc.
Au pălit vestigiile și urmele pașilor tăi
galbeni mă mistuie,
mă prind într-un hățiș de disperare
romantică,
într-un cadru de așteptări erodate de drum.
Mă-ntâmpină tufănelele anoste, care stau de
strajă bolșii,
acelui templu al reactorului, care ne este
stăpân.
Încremenire sau înmărmurire?
O să mă întreb cu voce stinsă de copil...
Picură un copac într-o rană de doliu, în
zumzetul cadraturii.

Fluturi de-mprumut

Dă-mi Moș Crăciunul de întâmpinare,
și pune-n sac și amintirile-ncurcate.
Aș vrea să-ți duc zorzoanele-n spinare,
să nu mai fie-n jur ferestre nespălate.
Să zburde lacrimile calde pe un derdeluș,
să coboram din cer sub caldă-ncuviințare,
cu aerul stupid al unui cățeluș
ce-așteptă un ocean de bucurie și mirare.
Ziceai ceva de-un dor de ducă,
îmi povesteai despre nălucile din buzunar,
de cinematografe-n care drame-aburcă,
de viața mea la tine-n calendar,



unde m-ai pus ca să-ți aștept o tresărire,
o zbatere de fluture în nouri plămădit.
Hai, vino, masa noastră, o cinstire,
o toamna-n noi, un dangăt izbăvit.

Gândesc greșit greșeli gândite...

Suferința lovește cu putere zăgazuri fragile,
timid construite.
Inteligența și creativitatea detestă pauzele
întru știință,
atunci când vrem neînvinșul.
Sufletul s-a cantonat între ziduri
și numitorul comun e greu de găsit.
Rezonanța scrijelește perfecțiunea.
Dumnezeu și ursitoarele sunt de vină,
căci joacă la „totul sau nimic”.
Dar până la urmă, vom reuși,
căci cel mai mare preț e pus pe iubire...
Sub fiecă pas ostenit,
nisipul răsună a dor și a jale,
a respirații în somn...
Când tu pasare, eu noapte...

Cine iubește și lasă

Tudor CIGU

Panait Istrati spunea undeva, că pentru a ajunge la inima unui cititor scriitorul va trebui ca atunci când se apucă de scris pe coala de hârtie să-și lase sufletul să picure. Și m-am întrebat, atunci, dacă va descifra cineva cândva drama de a fi nevoit să-ți traduci lacrimile în cele câteva rânduri scrise? Vedeți, nu trebuie eludat faptul că marile opere ale omenirii au fost zămislite în împrejurări dramatice. Scriind aceste rânduri mi-am adus aminte de o întâmplare de pe vremea când eram adolescent și, pesemne, fetei căruia îi făcusem câteva vizite în casa părinților ei îi nutream oarecare „prietenie”. O chema Adriana, iar eu eram atras de tablourile aflate pe pereții din holul casei lor. Asta până când într-o zi m-am oprit mirat în dreptul unui colțișor de perete unde știam că fusese altădată un tablou, misteriosul tablou în dreptul căruia mă opriseam de câteva ori și chiar nu o întrebam nimic despre semnificația lui. Trecusem, cred, de locul cu pricina și imediat m-am întors la locul respectiv, încercând să-mi amintesc ce lipsea de pe acel colț de perete. Iar când mi-am amintit, am și întrebat-o: „Autoportretul mamei tale a dispărut de pe pereți!...” „Ei, și?” „Voiam să-i mai analizez unele aspecte de culoare...” „L-am pus bine.

De câte ori îl priveam, îmi aminteam discuția avută cu tine. Devenise o obsesie... dar tu ai venit pentru portretul mamei sau ai venit pentru mine?” – s-a arătat foarte mirată. Și am insistat, spunându-i că era portretul care-i semăna, că-i citisem în priviri ceva nedeslușit și țineam să-i aflu povestea. S-a supărat că țineam morțiș să aflu taina acelui portret și s-a pornit, misterios pentru mine, să plângă. Ca s-o liniștesc i-am spus povestea unei fete din satul meu, care s-a sinucis din dragoste. Pentru că m-a privit pe sub sprâncene, destul de mirată, i-am zis că mi-a venit așa, din senin, amintirea acelei fete, Silvia parcă o chema, că mi-ar fi sugerat a fi avut ceva din strălucirea ochilor femeii, ca și din acel portret de pe perete. Sau cel puțin așa mi-o aminteam eu pe fata din satul meu pe când eram încă un copil. „Și de ce s-a sinucis?” m-a întrebat. I-am spus tot ce știam de la sora mea cea mare, cum că a fost ceva tare încurcat în povestea aia. Că ar fi avut un iubit, activist de partid, venit odată cu colectivizarea în sat și că și-ar fi surpins iubitul, în cameră, cu mama sa. Când am terminat povestea acelei nefericite fete, a tresărit spunându-mi că și mama ei se sinucisese, bând o sticlă cu vitriol, după ce își surprinsese soțul (adică pe tatăl ei) cu o altă femeie în casă. Pe la șaisprezece ani însă Adriana s-a măritat cu cineva din șantier, unde lucra și fratele meu. Ne-am reîntâlnit mult mai târziu.

Mi-a zis că nu mai suporta bețiile tatălui și atmosfera încordată de acasă. Nu s-a măritat din dragoste. Blestemul mamei, aruncat atunci tatălui ei, credea ea, i-a fost transmis și ei de n-a putut scăpa unui așa foc „aruncat” în casă și s-a măritat cu primul băiat căruia i-a cedat. Și

nu e întâmplător că blestemele cântecului, al cărui titlu l-am folosit și noi mai sus, să nu fi lăsat urme și-n literatura universală. Spre sfârșitul părții a IV-a a vol. 2 din romanul lui Tolstoi „Război și pace” am observat cum evenimentele se precipită ca urmare a unui astfel de foc iscat din dragoste. În urma răpirii eșuate a lui Anatol și destănuirii secretului acestuia unui amic care i-l spune și Natașei, frumoasa și flușturatică Natașa se otrăvește cu arsenic, dar scapă. Andrei se întoarce din străinătate, află de scrisoarea de refuz a cererii în căsătorie a Natașei și îi înapoiază scrisorile, odată cu portretul acesteia, prin prietenul său Pierre. „Trebuie să iertăm pe o femeie care a greșit, dar nu spuneam că și eu pot ierta. Eu nu pot...” – sunt vorbele lui Andrei. Pierre îi îndeplinește dorința iar la întrevvedere cu Natașa, care îi cere să-l roage pe Andrei ca s-o ierte, Pierre are o „anume” întrebare care-l roade pe suflet: „Aș vrea să știu dacă l-ai iubit... dacă l-ai iubit pe stricatul acela”. Se referea la Anatol. „Nu-i spune stricat. Nu mai știu, nu știu nimic...” (e răspunsul ei - și începu să plângă). Iar Pierre încearcă s-o consoleze: „Oprește-te, oprește-te, ai toată viața în față”. Însă de ai vrea să făurești o poveste de dragoste aparte, cum e și cea dintre Sonia și Nicolai Rostov, un al doilea cuplu de tineri din „Război și pace” al lui Tolstoi, ar fi ca și cum a-i aduce chinurile infernului (din adolescența ta) la vremea când aveai să capeți o „vârstă de aur” (cum a numit-o E. Cioran, scriind despre Platon). Sonia era nepoata contelui Rostov. Verișoară cu Nicolai Rostov. Era o brunetă subțire, gene lungi, părul negru des; cu mișcărilor ei domoale, grațioase și puțin șirete, Sonia (scrisa Tolstoi) „făgăduia să ajungă curând o pisicuță de toată frumusețea”. Plânsul acesteia la aflarea veștii că Nicolenca (așa-i zicea ea) va pleca la război nu are cum să nu îți rămână în lăcașul memoriei: „voia să-și

ridice capul, să răspundă (*Natașei - n.n*), dar nu izbutea și plânsul o îneca și mai tare”. Iar Nicolai se făcea fărâme după dragostea ei: „Se poate oare să mă chinuiești pe mine și pe tine din pricina unor închipuiri?”. Acum, cei care au citit și „Crimă și pedeapsă” a lui Dostoievski nu au cum să nu fi tresărit auzindu-l pe Raskolnikov, spunându-i Soniei, că nu crezuse vreodată că Dumnezeu era o soluție; doar Sonia întrezărise, în aceasta, singurul mod de a-și apăra singurătatea, dar, și a explica lumii, că nevoia de a te ruga e singurul mod de a intra în contact cu Adevărul. Și, mai ales, se ferea să-l judece pe Raskolnikov pentru crima comisă, înțelegând că doar Dumnezeu are dreptul să judece o minte rătăcită pe calea arătată de El. Și... vai de acei care se erijează în Dumnezei judecători! Adevărul va dăinui, chiar și după linșajul acestor zile, care au cocoșat spinarea celui care a crezut în cuvântul pus pe coala de hârtie. Nu arunc cuvinte mari! Dar uneori cuvintele au acea bucurie lăuntrică de a revitaliza, în noi, cam ceea ce simțim că înseamnă sâmburele Adevărului. Da, cuvintele au o putere magică atunci când cel care le așterne pe hârtie, ori le rostește publicului larg, ori le caută doar pentru el să le înțeleagă rostul. Și mă gândesc la vagabondul rătăcitor prin lume, Panait Istrati, cel căruia Romain Roland i-a luat cuțitul de la gât și l-a îndemnat să scrie. Când se aduce vorba despre Panait Istrati mă gândesc la urmașul său în arderea trăirilor prin cuvinte, Fănuș Neagu, la tot ce au însemnat ei pentru mine, dar, mai ales, ca și voi, sufăr pentru soarta Chirei Chiralina și a lui Codin. Mă urmăresc, și în somn, rândurile autorului la tânguiriile Chirei: „Ah, biata inimă omenească! Cu ce ușurință se avântă pe fâgașurile bucuriei. Cât suntem de orbi!” Cum, de altfel, nu îmi iese din cap, imaginea lui Codin, mort pe prispă, iar mama lui, Anastasia, cu o lumânare de cinci

parale în mână, „îl privea cum privești o rămă”. Glasul lui Codin mă trezește, înainte de a cădea pradă coșmarului din vis: „Ah, frate Adrian, ce mare lucru să te iubească un om!”. Nu-i așa? Nici nu ne dăm seama, cât pierde literatura noastră când, astăzi, ne prefacem cum că acești doi brăileni nici măcar nu au existat. E trist. Un amic mi se confesa, pe blogul dumnealui, despre tot ceea ce însemnase primul său dialog cu cititorul, unul al cărui nume îi era necunoscut. Vorbea Saharei (adică unui deșert) fără nicio speranță de a găsi calea spre oaza vreunui dialog. I-aș fi spus: „Te înțeleg. Așa începe totul, după cum se rostea într-o povestire, M. Eliade. De la un om spre altul, mereu spre altul, cei care au ceva de transmis cititorului vor trebui să le dea glas prin cele scrise din interiorul durerii.

Doar acela e lăcașul din care ne vin cuvintele. Să nu ne ferim, așadar, de durere, pentru că „ea este gura de sânge a cântecelor” – spunea Nichita. Sapă-ți în inimă aceste cuvinte (îi sugera Ion Lazu, cititorului, la p. 382, în *Himera literaturii*), îndemnând cititorul spre intensitatea trăirilor din scrisul vreunui autor și, abia în al doilea rând către precizia exprimării sale. Cu gândul acesta am plecat prin lume, asemeni lui Rimbaud, cu pumnii înfipti în rupe buzunare și întrebarea argheziană: „Unde ne ducem? Cine ne primește?”. În curând totul o să se lămurească, ca în noaptea destăinuirilor, din „*Frații Karamazov*”, dintre starețul Zosima și „oaspetele de taină” Zinovie. Tot mai grea, țărâna unui ogor pârjolit, au vrut-o ei celui-care-scrie; poetului însă, nu-i poți strânge beregata, ca aceluși pițigoi, captiv într-o colivie. Cu atât mai mult, celui care vede și scrie despre toate acestea. Când iubim cu adevărat viața, orice muncă (chiar de Sisif) nu ne-ar părea zadarnică, oricât ar fi ea de grea. Cine nu iubește viața, mare

prăpastie va deschide sub acoperișul său.

Trei momente, ale memorie mele, mai pot umple golul care s-a deschis aici.

Iisus, sacrificându-și viața din iubire pentru toți, Sonia Marmeladova, din iubire pentru cel pe care a mizat că-l va mântui de crima comisă, și Don Quijote, care și-a risipit viața pentru o iubire imaginară. Sunt trei momente asupra cărora, încă, se mai poate reflecta. De aici încolo, lumea acum se naște, acum moare, cioranian, dar în legile firești ale trezirii continue din somnul materiei. La masa de scris unde nimeni nu te învață să scrii și nici nu scrie în locul tău cineva, a fi scriitor înseamnă a te condamna la singurătate. Dar pornisem, la drumul acesta, de la calea ce trebuia urmată de fiecare dintre noi, spre Adevăr. Câteodată apare în fiecare dintre noi nevoia imperioasă de a spune adevărul despre orice. Și nu-l putem spune oricui. Și nici ascunde în noi la nesfârșit.

De aici și eroarea în care a căzut Ana, din „*Moara cu noroc*” a lui Slavici. Adevărul are multe pajiști. Vietățile care îi pasc iarba sunt însă agitate peste măsură și așezate peste un mușuroi de furnici, încă pașnice.

De sub acoperișul sub care suntem sortiți a ne măsura destinul, în inci, yarzi, mile etc, așteptăm, de prea multe ori, minunea mare: un simplu cuvânt, Doamne! Că din toate cele ce i se întâmplă, într-o viață, omul surprinde evenimentul în sine ca pe-o mirare, apoi îi dă semnificație și îl integrează în propria sa existență preluându-i greutatea.

Adică: „ori suferi mai departe și te vei prăbuși pe drum, ori îți bandajezi rana și mergi mai departe” – cum sună o zicală. Și pe drumul pe care, ca scriitor, ești de unul singur mă visez ca în „*Ciulinii Bărăganului*” în acea

furișare numită de autor „scăpare din iad”, ziua aia când Costache înhămându-și caii la căruță, căutând să scape bombardamentului (era în 1907, la răscoală), rostise: „...acum ciulinii sunt cei care aleargă după noi. Și sunt aprinși”. Numai că nu mi-aș dori un deznodământ la cele spuse de autor, ca în replica doctorului Mitică din „Balanța” lui Băieșu: „Dacă iese normal, îl strâng de gât.

Cum o să se descurce în viață dacă e normal?” Se descurcă, se descurcă, i-ar fi spus bunicul mamei, când își ștergea lacrimile în poalele fustei, eu urmând să îmi iau valiza și să plec în lumea largă, la studii. Pe vremea aceea nici nu bănuiam la ce „război” grozav îmi făcusem și eu valiza. Dar plecam încrezător că biruitor, din toate astea, va ieși cuvântul scris. Dar poate cuvântul scris e ca pepita de aur din bulgărele extras din stâncă și, „în străfundul fiecărui lucru nu există/ până la urmă decât un cuvânt... rege al întinderii aceste.../ cu vițele arse în vânt” (Nichita Stănescu). La urma urmelor, de la o fereastră a Turnului (ca și cea) din Babilon, privesc și eu toată această manifestare a celor ce se întâmplă pe pământ! Că și cel-care-scrie e tot un muritor și el. Impresia unora e că mi-aș fi luat o prăjină peste măsură de lungă în mâini și mă sugestionez cum că aș putea sări cu ea foarte... foarte sus. Ce bună ar fi acum o teleportare! Am ateriza direct în povestea lui Jack și a vrejului de fasole cu gândul la vacile cele grase de pe lună; ori gonind prin stepa nebună „furat de lumina stelelor rătăcitoare” după stafia călărețului fără cap. Se prea poate să găsim și pe acolo niscaiva povești care să ne stârnească interesul. Cum scrie în Biblie: „Iată că Domnul va pune mâna pe el, îi va năpusti puterea în mare, și el însuș va fi ars cu foc”. Și mă gândesc că fiecare scriitor va arde, în scris, pentru dragostea lui. (Zaharia 9-4) Păi, nu?

ART reading CITY

La *Festivalul Național „Talent Zone”*, Buzău, 1 Martie, elevii clasei de Canto Muzică Ușoară, profesor Emilia Savu, au obținut următoarele premii în funcție de grupa de vârstă și secțiunile la care au participat, unii dintre ei, participând la două sau chiar trei secțiuni:

- Trofeu de grupă-surorile gemene Eva + Sofia Cirimbei-Duet „Blondy”;
- Locul 1 - David Crasovan, Gafton Eduard, Andra Marica, Axente Sofia;
- Locul 2 - Anastasia Axente, Roxana Ciocan;
- Locul 3 - Răzvan Staicu, Alexia Huhulea;

Alte Premii:

- Răzvan Staicu, Locul 1;
- Nectaria Ungureanu, Trofeu de grupă;
- Iris Vlad, Locul 1, Trofeul „Mihaela Rumceanu” și Trofeul „VP Art”;

Nu în ultimul rând, cei de la grupele 11-15 ani:

- Duetul „The Stars” Adelina Niculae + Eduard Gafton - Trofeu;
- Adelina Niculae - două Loc I;
- Nectaria Ungureanu - Loc I;

Felicitări tuturor și mult succes mai departe!



Omizi în oglinzi flămânde

Alex IVANOV

Omizi în oglinzi flămânde

Cu aerul nonconformist,
te urmăresc cu privirea, îți simt parfumul
și tremur în caligrafia scrisului nesupus.

Ești semn de stea plutitoare în sânge,
ești rază de soare, ce știe că zâmbetul
susură lin.

Sunt doar un bibelou din cartierul de
antichități,
mă joc printre imagini, forme și-un tot
artificial.

Mă zbat în infrastructura zidului
care mă strânge, mă sfarmă alene.

Un orizont plin cu necunoscut...
Te-ntreci, te tot întreci cu plafonul
emoțiilor,
te dai risipei, gustând cu nesaț pocalul
ispitei.

Pași muți pe o cărare nesigură
și gemetele acelei sălbăticiuni,
ce te va urmări la zenit.

Să construim o catedrală, în care
mereu același holocaust se vrea preaslăvit.

Fidelitatea firelor de iarbă,
în morganatica loialitate-a omizilor, ce țipă
a foame.

Libertate nețarmurită e numele tău.
Azilul de păsări acum e cămin de speranțe,
arhaice vise garate-ntr-un atemporal.
Ideile locuiesc în creuzetul existenței

presupuse.

Suntem providență, murim imperfect.

Vremelnică pribegie

Simt zeci de intrări prin care se poate păși
în mine,
dar totul e inutil, căci sufletul mi-e pribeg.
Îl cauți, dar el este în munții cei aprigi,
plecat după puști cu alice și vrăbii de câmp.
Mă sperii degeaba, poate nici nu mă caută
nimeni,

nici timpul sau vremelnicia
ce-mi vizitează geamul deschis de
odinioară.

Acolo am acuarele din vremea când
dormeam în fân,
iar eu te păzeam ca pe un diamant prețios.
M-am liniștit amintindu-mi dulceața de
portocale,

aceea cu care mă răsfățai
după orice greșală, pierdere sau eșec.

Chipuri născute ad-hoc
din icoanele destinelor nepovestite.
Murmur un acatist al durerii, tresar și iar
cuget.

Iubesc copila din tine, cu ochii mari și
îndestulători
pentru foametea mea de tandrețe.

Melancolie

Pianul, portretul,
viitoarea cădere a teatrului,
niciodată victimă...
Un pește sau un diavol târziu
prezic ceea ce pentru totdeauna am pierdut.
O mare casă de apă,
cu piei zburătoare, port cu mine.
Melancolia, seducția lugubră a patului cu flori.

Sunt prințul-cadou născut dintre ape

Ferestrele mi-au rămas imobile,
ca între somn și plecare,
cu vuiet asurzitor de fanfară pribeagă
de-odinioară.
Bariera de gânduri acerbe mi-e primul obstacol.
Îl înconjur cu blândețe,
însă arguții mă invadează,
îmi străpung fiecă fir de bazalt al ființei
și țipă despre cum niciodată nu voi putea evada.
Sunt prințul-cadou al mamei de sub apă,
un veșnic ruminativ închistat în fărâdelegi și
obsesii
și nu voi visa la arcurile vii ale lumii terestre.
Sunt zidit în ape și între ape,
zilnic împresurat de vajnice coliere de bazalt,
cu sufletul cotropit de sfidarea fără supapă.

Reverență

Un fel de speranță...
Somnul și ochii, detaliile și confesiunile:
ipoteze pentru o unică singurătate.
Victimele povestesc râzând.
O mână va tăia ceea ce te-a încântat.
Testament al unei iubiri deschise.
Cât de culpabil poate fi acest colier...



Hoțul de zâmbete

O noapte și haine vechi.
Hoți peste tot, ce-mi vor amintirile,
drept cauze demne de incrustat
în cercurile rădăcinilor de stejar.
O pușcă ruginită descântă amintiri,
într-un fir narativ ce singur se toarce
și printre care zâmbete inocente
tresaltă.
Ce dracului să fure hoții din mine?
Or ști de răsăritul
ce tocmai l-am ascuns spre a-l
priveghea?
Să bănuiască chipul tău
zgâriat în certuri, traume și chinuri de
vorbe
netrebnice, rele, obscure?
Unde sunt caii, și viețile de cavalier,
și morile de vânt ce trebuie pornite?
Unde-i duelul pe care-l aștept?
Ce-s hoții ăștia?
Foștii haiduci ce și-au pierdut din
fidelitate?
Caricaturi ieftine din visele mele
bătrâne,
mereu denigratoare și obosite?

Kiki scrie, Kiki citește, Kiki traduce Priveghi cu dinți

Carmen ANDREI

Priveghi cu dinți

de Flori Dobre

Când s-a lăsat seara, mare parte din cei care veniseră să aprindă o lumânare, au plecat, iar peste noapte, la priveghi, am rămas eu și două vecine de-ale lui tanti Marta, care îi fuseseră prietene.

Tanti Marta era fosta mea dădacă; ea se ocupase de mine de când am început să merg la grădiniță până când am plecat la liceu, iar mai apoi, și-a reluat dădăcia după ce m-am întors de la facultate.

De câte ori făcea plăcintă cu dovleac, mă chema pe la dânsa și, punându-mi farfuria dinainte, începea să mă interogheze ca un adevărat detectiv:

„Ia zi tu, de ce nu te măriți? Oare oi fi de-aia cum zice la televizor? Zi dacă ești, nu-ți fie rușine, mie poți să-mi zici. Nu-ți plac băieții, ai?”

„Nu, bre, tanti Marta, nu e asta. Doar că nu mă simt pregătită pentru asta, aș vrea să mai aștept.”

„Dar ce aștepți, tu? O să îți treacă vremea și nu o să mai poți face copii, atunci să vezi necaz.”

Veille du mort avec dentier

Entre chien et loup, la plupart des gens venus allumer un cierge à la tête de la morte sont repartis. Il ne restait que moi et deux voisines de tante Marta à veiller la morte, deux vieilles amies, et nous sommes restées de la nuit.

Tante Marta fut ma nounou. Elle m'a soignée depuis la maternelle jusqu'au lycée, et a repris son boulot dès mon retour de la faculté.

Toutes les fois qu'elle préparait la galette au potiron, elle me faisait venir chez elle, me mettait l'assiette devant et m'interrogeait comme un vrai détectif :

« Dis donc, tu te maries pas toujours? Serais-tu de ce genre-là dont on parle à la télé. Accouche, tu peux me dire à moi, n'aies pas honte. Tu n'aimes pas les garçons, c'est ça? »

« Mais c'est pas ça, tante Marta, surtout pas ça. C'est que je ne suis pas préparé pour ça, je préfère attendre un peu. »

« Ben, attendre quoi? Le temps passe et tu n'auras plus l'occasion d'avoir des enfants,

„Eu nu vreau copii, bre, nu îmi plac copiii.”

„Aoleu, fată, tu ești deocheată. Lasă că îi zic eu lu’ mă-ta să te treacă pe pomelnic la biserică de duminică încolo. Doamne ferește, așa ceva.”

Își făcea trei cruci la rând și apoi începea să zâmbescă, întrebându-mă dacă e bună plăcinta și uitând, ca prin minune, despre ce vorbisem.

Cam așa se petrecuseră ultimele luni din viața lui tanti Marta. Interogase pe mai toată lumea cu care avusese ocazia să se vadă, de parcă adunase date despre persoanele din sat și urma să le ducă pe lumea cealaltă ca să le arate și celor de acolo cum mai e pe la noi. Apoi, așa, dintr-o dată, într-o dimineață, nu s-a mai trezit.

Cineva ne pregătise și ne adusese cafea, fiindcă urma o noapte albă, o noapte întregă de povești la capul lui tanti Marta.

Tanti Rosa, vecina de lângă casă și prietena ei, o femeie robustă și roșie în obraji, începu să îi vorbească:

„Lasă, Marto, lasă, că e bine că ai plecat, 97 de ani e prea mult. Uite, eu am 81 și nu mai pot, dar tu te-oi fi săturat.”

Tanti Catrina, după ce se fripse sorbind prea cu poftă din cafeaua fierbinte, se întoarce către tanti Rosa și îi zice:

„Ai înnebunit, Roso, vorbești cu moarta?”

„Așa se face, Catrino. Vezi, dacă nu ai mai fost la priveghi? Așa se face, se vorbește cu mortul.”

„Ba, nu este adevărat, nu trebuie să vorbim cu mortul, trebuie să vorbim între noi și atât,” îi răspunse tanti Catrina, ușor

c’est là la poisse... »

« C’est que, je ne souhaite pas avoir des enfants, j’aime pas ça. »

« Diable, ma p’tite, on t’a fait des sortilèges. Je vais dire à ta mère de te faire lire des prières à la messe de dimanche. Que dieu nous en préserve de ça. »

Elle se signait trois fois, puis elle souriait, me demandait si la galette était bonne et oubliait comme par hasard de quoi on venait de papoter.

Voilà comment s’écoulèrent les derniers mois de la vie de tante Marta. Elle avait questionné tous ceux qu’elle avait rencontrés, avait fait un état des lieux et des personnes, sur ce qu’il y a à montrer et à apporter au-delà, pour la gouverne des personnes qui l’attendaient là-bas.

Et puis, un beau jour, comme ça, sur-le-champ, elle ne s’est plus réveillée.

Comme on avait devant nous une nuit blanche, toute une nuit pleine d’histoire au chevet de tante Marta, quelqu’un nous avait apporté du café. Tante Rosa, son amie de la maison avoisinante, une femme robuste aux joues rouges commença à lui parler :

« T’en fais pas, Marta, c’est mieux de partir comme ça, à 97 ans, c’est trop quand même. Moi, j’en ai 87 et j’en peux plus, tu en as eu assez, semble-t-il. »

Après s’être brûlée les lèvres en sirotant goulument le café trop chaud, tante Catrina se retourne vers tante Rosa et lui dit :

« T’es folle, Rosa, tu parles à la morte? »

C’est la coutume, Catrina. On voit bien que tu ne sais pas ce que c’est la veille d’un mort. On fait comme ça, on lui parle. »

Mais non, c’est pas vrai, on ne doit pas lui parler, il faut parler entre nous, ça y est » répondit tante Catrina, légèrement intimidée par la forte personnalité de tante

intimidată de personalitatea lui tanti Rosa, dar și convingătoare totodată.

„Bine, bine,” îi zise tanti Rosa, „nu mai vorbesc cu ea, gata, fricoaso.”

„Hai să vă povestesc,” continuă aceasta, „ce am pățit când m-am dus la Sibiu, la înmormântarea lu' cumnatu' Costea.”

Am plecat cu mașina cu nepoata mea Ana, fata lu' fii-mea aia mai mare și am ajuns acolo după-amiaza.

Când am intrat în casă și am văzut-o pe sora mea toată îmbrăcată în negru și palidă la față, cum stătea la capătul coșciugului, m-a apucat un plâns mai mult de milă pentru ea, săraca.

Și l-am bocit pe cumnatu', de nu mai puteam să-mi opresc lacrimile ce îmi curgeau, și nici nasul.

Ana, nepoata-mea, mi-a adus un prosop să mă șterg, că batista nu-mi mai era de ajuns.

La un moment dat, sora mea, săraca, vine lângă mine și îmi zice:

„Hai, Rosa, liniștește-te, hai să mâncăm, să vezi ce ciorbă de porc bună am făcut.”

Biată sora mea, mă temeam că o să își piardă mințile singură fără cumnatu', care el ținea toată casa; ea nu muncise o zi în viața ei, tare frică îmi era de viitorul ei.

Am stat în seara aia la priveghi până la miezul nopții, după care am plecat la hotel cu Ana, fiindcă eram obosite de pe drum și nu puteam veghea până dimineața.

Rosa, tout en restant ferme.

« C'est bon, c'est bon, j'arrête de lui parler, c'est bon, tu as la trouille » mais, elle continue « je veux vous raconter une histoire qui m'est arrivée à Sibiu, à l'enterrement de mon beau-frère, Costea ».

Je me suis mise en route avec ma petite-fille, Ana, la fille de ma fille aînée et nous sommes arrivées à Sibiu en fin d'après-midi.

Dès que je fus entrée dans la maison et que je vis ma frangine tout en noir, au visage livide, comme elle veillait au chevet du mort mis en bière, j'ai commencé à sangloter, j'avais tellement pitié pour son chagrin, oh, ma pauvre sœur.

J'ai pleuré pour le mort comme une madeleine, j'ai sangloté, je n'arrivais à arrêter ni mes larmes, ni mon nez qui coulait comme une fontaine.

Ana, ma petite-fille, m'avait apporté une serviette, mon mouchoir ne me suffisait plus. A un moment donné, ma pauvre frangine vient auprès de moi et m'encourage: « Allez, Rosa, calme-toi un peu, viens manger un bon potage aigre de porc, tu vas voir comme c'est bon. »

Ma pauvre sœurette, j'avais peur pour son avenir, pour ne pas perdre ses esprits toute seule sans mon beau-frère.

C'était lui qui bossait dur pour la maisonnée tandis qu'elle, elle n'avait travaillé aucune journée de sa vie, je craignais pour son devenir.

J'avais veillé le mort jusqu'à minuit, après quoi, je suis allée à l'hôtel, dans la compagnie de ma petite-fille, Ana, parce qu'on était fatiguées à cause du long voyage et on ne tenait plus.

Zelatori, detractori și hermeneuți eminescieni II

George LATEȘ

O concluzie parțială se impune după ce anterior i-au avut în vedere pe zelatori și detractori, percepuți ca fenomen cultural și nu ca inventar. Și unii și alții au exagerat primii din iubire, ceilalți din dorința de a demola o construcție care lua proporții ciclopice. Cei dintâi păcătuiau prin acea translare evidentă a mărturiilor, scrise la distanță apreciabilă de momentul vieții poetului și dintr-o uimire erotizată care i-a și dus la acel exces superlativizant, care a denaturat în mai multe puncte viața Poetului. Ceilalți au fost vexați de proporțiile cultului care nu se sprijinea pe argumente, ci pe exces admirativ. În războiul dintre unii și ceilalți n-au fost învinși și învingători, doar s-au acoperit de bănuiala excesului, pe care, ulterior, exegeții au căutat s-o amelioreze sau s-o anuleze. Omul Eminescu a fost de o discreție fenomenală; foarte puțin din ce gândea și simțea lăsa să iasă la iveală. Nu pentru c-ar fi fost un introvertit, ci o persoană extrem de responsabilă cu ce spunea și cu ce scria. Mai forțat la o comunicare directă a fost în perioada cernăuțeană, de aceea memorialiștii au putut exploata în scris amănunte dintr-o intimitate colectivă. În cei șase ani de peregrinări cu trupele de actori, puțini dintre aceștia și-au dat seama că băietanul din cușca sufleurului e din alt aluat. Doar Mihail Pascaly i-a intuit valoarea și l-a promovat, dar, din păcate acesta n-a scris memorii. Discreția atinge cote maxime în perioada vieneză, când își apăra intimitatea cu cerbicie: își întâmpina vizitatorii nedoriti cu formula La ce-ai venit? Și-i expedia instantaneu. Singura excepție o vizează pe Veronica Micle, în preajma și în intimitatea căreia petrece aproape două luni. Despre ce și-au spus sau cum și-au petrecut momentele de intimitate prelungită aproape nimic n-a ajuns până la noi. La Iași, în balamucul de la Trei Sfetite, mărturiile aparțin colocatarilor nu și poetului. Mai apoi la București, truda cotidiană de la **Timpul**, gazdele precare și lipsurile de tot felul nu sunt mărturisite decât cu maximum de precauție. Și aici excepția e tot Veronica Micle căreia i se confesează direct și prin scrisori. Recentă publicare a acestora în volumul **Dulcea mea doamnă, Eminul meu iubit**, cu toată regia pudibondă a destinatarei, lasă să se întrevadă ceva din viața intimă a Poetului.

Dacă omul Eminescu își proteja intimitatea cu oarecare cerbicie (Veronica face excepție din varii motive) Poetul este extrem de selectiv cu ce publică în **Familia** și în **Convorbiri literare**. Ar fi vrut ca textele sale, publicate sau nu, să intre în structura unui volum **Lumină de lună**, dar n-a fost să fie. În schimb, laboratorul poetic, adică textele rămase în manuscrise și repetat cizelate sau abandonate pe moment, este uriaș în raport cu ce a încredințat tiparului el însuși. Că Maiorescu a umblat în lada cu manuscrise și a tot scos de acolo texte pe care le-a inclus în edițiile succesive de la Socec e un detaliu editorial pe care

Poetul nu l-a validat, ba chiar l-a dezavuat. Vezi reacția indiferentă a acestuia când Maiorescu i-a oferit câteva exemplare din prima ediție a volumului **Poezii** din 1883 (1884). Ulterior, alcătuirii de volume, selective sau „complete”, au tot inclus noi texte în secțiunile dedicate antumelor sau postumelor, deși momentul îmbolnăvirii Poetului din vara anului 1883 ar fi trebuit să fie o bornă mult mai fermă decât existența fizică a umbrei acestuia. Disputa dintre adepții publicării postumelor eminesciene și cei dornici să știe tot ce conține tezaurul din lada de manuscrise a Poetului a fost unul de oarecare durată. Cazurile extreme sunt G.Ibrăileanu, retractil la orice publicare a textelor care n-aveau avizul poetului și Nicolae Iorga, cel care proclamă că orice rând scris de acesta merită să ajungă la publicul larg. Disputa s-a tranșat mai târziu, când Perpesicius a inițiat seria de **Opere** în anul 1939 și a făcut distincția între antume și postume, cu observația că nici acesta n-a ținut cont de voința poetului, ci a luat în considerație anul publicării. E un artificiu editorial care tranșează o dispută emoțională de durată, aceea dintre zelatori și hermeneuți, cei dintâi mânați de iubirea cu care vegheau la respectarea voinței poetului, cei din urmă dornici să se bucure de miracolul creativ eminescian fără niciun fel de opreliște.

După ce Maiorescu a depus la Academia Română în 1902 lada cu manuscrise și o parte din cărțile Poetului, cele dintâi s-au bucurat de o atenție specială. Literați dar și ageamii s-au bulucit să afle tot ce conținea miraculosul univers eminescian, tăinuit și incomplet finalizat. După zeci de ani de frunzărire fără un scop precis, manuscrisele poetului s-au uzat în așa hal, încât a fost nevoie ca în anii 70 să se pună stavilă acestui avânt fără rost. De aceea un Constantin Noica pledează patetic pentru o reproducere a conținutului acestora, iar Academia Română, la oarecare distanță, purcede la xeroxarea acestora și publicare lor într-un tiraj considerabil. Eugen Simion, Academia Română și Banca Națională a României și-au unit eforturile pentru a finaliza acest proiect grandios de editare prin xeroxarea permanentă a celor 44 de caiete eminesciene. Mizau chiar pe un reviriment al eminescologiei, care, din păcate, nu s-au produs încă. E adevărat că a trecut doar un sfert de secol din ceea ce va fi cel de-al XXI-lea, de la care e așteptată o universalizare reală a Poetului Național, nu doar una proclamată.

Până la urmă, cel mai favorabil secol în privința lui Mihai Eminescu, a fost cel de-al XX-lea când, prin **Viața lui Mihai Eminescu** din 1932 și prin cele 4 volume ale **Operei** ...s-au pus bazele unei altfel de hermeneutici decât cele anterioare: impresionistă și hazardată în multe privințe. Ulterior, în **Istoria literaturii**...din 1941, Eminescu beneficiază nu doar de un capitol consistent, ci și de o consacrare fără seamăn până atunci. Întreaga **Istorie**...e gândită din perspectiva acestuia, ca o piramidă faraonică, în cadrele căreia, tot ce-l precede anunță iminenta sa naștere, iar tot ce-i urmează îl consacră drept geniu abstract.

Această superbă metaforă critică a marcat definitiv istoria literaturii române, cea care nu se mai putea întoarce la „Înapoi la Maiorescu!”, ci „Înapoi la Călinescu!” A urmat războiul mondial, apoi comunizarea forțată a României, cu punerea la index a lui Călinescu și chiar a lui Eminescu, apoi un reviriment hermeneutic, ulterior o altă întunecare a perspectivelor ș.a.m.d. Până la urmă istoria receptării lui Eminescu merge în paralel cu istoria națională, încercată în mai multe feluri de ideologii fără priză la ființa națională, dar cu impact devastator în cadrele devenirii sale factuale. Pentru detalii de interes hermeneutic, urmăriți-ne în partea a treia a demersului nostru jurnalistic.

Salonul Anual al Filialei U.A.P.R Galați

Ediția a VIII-a: Percepție și Interpretare în Arta Contemporană

Eduard COSTANDACHE

A opta ediție a Salonului Anual al Filialei U.A.P.R. Galați propune o incursiune în complexitatea actului artistic, văzut prin prisma echilibrului *percepție – interpretare*. În acest cadru, artiștii expozanți devin fie generatori de sens, modelând realitatea prin propria viziune plastică, fie facilitatori ai unei interpretări deschise, lăsând privitorului libertatea de a-și construi propria experiență vizuală.

Lucrările expuse în această ediție reflectă o diversitate de abordări, de la compoziții cu o încărcătură simbolică bine definită, în care fiecare detaliu pare să conducă spre un sens clar conturat, până la expresii plastice care sfidează convențiile narative și propun un limbaj vizual deschis, invitând privitorul la introspecție și interpretare liberă. Fie că este vorba despre structuri abstracte ce sugerează o lume a emoțiilor și a subconștientului, despre reprezentări figurative care interoghează realitatea cotidiană sau despre lucrări conceptuale ce provoacă percepția spațiului și a formei, fiecare artist își asumă un demers distinct, dar armonizat în ansamblul expoziției. În acest context, expoziția devine un teren al dialogului vizual, un spațiu dinamic în care semnificațiile nu sunt impuse, ci se nasc organic din interacțiunea dintre operă și privitor. Astfel, vizitatorul nu mai este un simplu spectator pasiv, ci un participant activ, provocat să descifreze, să se raporteze și să își construiască propriul traseu interpretativ. Unele lucrări oferă indicii clare, stabilind repere care pot ghida percepția, în timp ce altele își păstrează ambiguitatea, lăsând deschis câmpul semnificațiilor și încurajând o reflecție personală. Această libertate de lectură transformă fiecare întâlnire cu arta într-o experiență unică, în care privitorul devine co-autor al sensului, contribuind prin propria sensibilitate și bagaj cultural la reconfigurarea mesajului artistic.

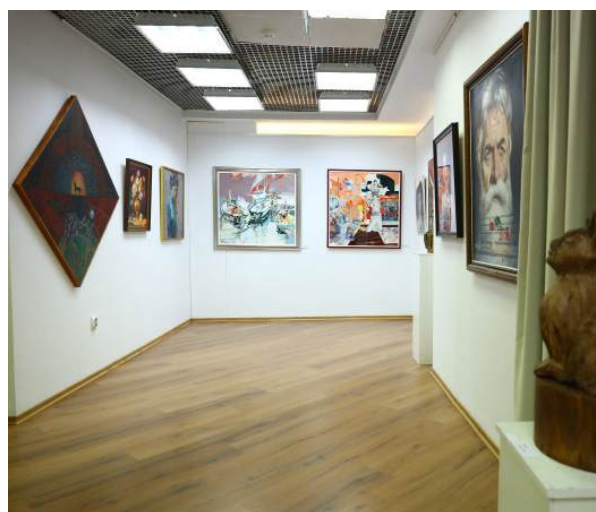
Muzeul de Artă Vizuală Galați găzduiește și în acest an o selecție de lucrări ce subliniază pluralitatea discursului artistic contemporan. De la figurativ la abstract, de la formule convenționale la tehnici mixte, artiștii reuniți în cadrul Salonului creează punți între materialitate și idee, între experiența individuală și ecoul colectiv al artei. Fiecare lucrare este o invitație către reflecție: este sensul impus de creator sau născut din ochiul privitorului?

Filiala U.A.P.R. Galați, în colaborare cu Facultatea de Arte a Universității „Dunărea de Jos”, menține angajamentul față de formarea și integrarea noilor generații de artiști, consolidând

astfel o continuitate a gândirii artistice locale într-un context mai larg, regional sau chiar național. Salonul nu este doar o retrospectivă anuală, ci și o oglindă a direcțiilor de explorare pe care artiștii le propun. Astfel, ediția din acest an pune accent pe interacțiunea dintre operă și privitor, subliniind faptul că arta nu oferă răspunsuri definitive, ci creează întrebări. În acest cadru deschis, fiecare lucrare expusă devine un punct de plecare pentru un proces continuu de interpretare, un spațiu unde privitorul își revendică dreptul la semnificație. Salonul Filialei U.A.P.R. Galați rămâne un loc al descoperirii, al conexiunii și al reinventării continue a modului în care înțelegem și percepem lumea artistică.

Cea de-a opta ediție a Salonului Anual al Filialei U.A.P.R. Galați este dedicată, de această dată, memoriei unuia dintre cei mai reprezentativi și prolifici sculptori gălățeni: Silviu Catargiu, care de-a lungul unei vieți consacrate artei, a demonstrat un angajament constant față de excelență și inovație, îmbinând tradiția sculpturală cu o viziune modernă asupra volumului și formei. Lucrările sale, marcate de un echilibru între forță expresivă și rafinament conceptual, au transformat spațiile de expunere în veritabile reperi artistice. Stilul distinct, definit de fluiditatea formei și atenția asupra detaliului, trădează o conexiune profundă cu relația dintre materie și spirit, unde echilibrul dintre energia sa latentă și subtilitatea expresiei plastice devine o dimensiune esențială a demersului său artistic.

Dedicarea acestei ediții memoriei lui Silviu Catargiu reprezintă pe deoparte un omagiu adus moștenirii sale artistice, și totodată o reafirmare a valorilor pe care le-a promovat de-a lungul întregii sale activități. Salonul Anual al Filialei U.A.P.R. Galați își asumă, astfel, rolul de punte între trecut și prezent, între tradiție și viitor, celebrând un artist care a definit și influențat, prin creația și implicarea sa, identitatea artistică a orașului Galați.



Noaptea cailor

Viorel DINESCU

A trecut timpul și ne gândim din nou la Nichita ca la o persoană de lângă noi, poate nu chiar ca una în carne și oase, sau care acum se ascunde în țărâna patriei, dar ca o realitate virtuală, ca la un spirit sau egregor care vrem-nu vrem, face parte definitiv din spiritualitatea românească, în același timp contemporană și eternă. Anii au trecut, chipurile și sufletele s-au mai schimbat, trăsăturile noastre s-au mai adâncit și s-au mai deformat, numai zburătorul Nichita, ca și Eminescu, rămâne în mintea noastră **pururi tânăr, înfășurat în mantă.**

Dacă stăm să cântărim mai bine lucrurile, el este poetul care a salvat Poezia fără să respingă noile experiențe ale secolului, cu care jongla precum cu niște bile colorate, el este printre puținii contemporani care a știut cum să nu se rupă filonul adevărat și profund al poeziei. Căci nu e suficient să imiți, ca un scriitor cumsecade, toate fanteziile stăpânilor, închipuindu-ți că, în felul acesta, le devii egal, și nu e suficient nici să te legi cu lanțuri de fier de porțile unor dogme depășite în care nimeni nu mai crede, ca să capeți o aură de autenticitate și să devii o călăuză credibilă a generației tale și a celor viitoare. Trebuie ceva mai mult, mult mai mult, și Nichita este printre puținii care au înțeles lucrul acesta: trebuie să plătești cu propria ta ființă.

În acest punct, poezia se confundă cu religiile la baza cărora le-a stat, fără excepție, ideea de jertfă. De fapt, este acel act de devoțiune supremă care stă la baza credinței. După toate cosmogoniile antice, lumea a fost înfăptuită prin sacrificarea unei personalități supraomenești, înțelesurile umane ale acestui act de întemeiere pun la baza ctitoriiilor noastre o umbră de om, o soție iubită precum Ana lui Manole, un martir care a văzut *Dincolo*, mult mai departe decât ochii celorlalți muritori și chiar un poet ca Nichita, ales și înzestrat de Dumnezeu cu clarviziunea nebunească datorită căreia poți ține discurs păsărelelor ca Sfântul Francisc din Assisi, după cum se spune.

Citind și recitind poeziile lui Nichita ai impresia că autorul lor s-a născut în noaptea cailor, sau a copacilor, sau a zidurilor dărâmate, când toate lucrurile capătă glas, un glas interior prin care se adeverește lumii că trăim cu toții în interiorul unei mari minuni. O minune care uneori se numește *Poezie*, alteori *Dragoste*, alteori *Credință*, alteori *Nebunie* sau *Suferință*, sau *Meditație*, sau *Renunțare*...

Probabil Nichita, ca mulți alți creatori despre care se va vorbi întotdeauna, a trecut prin toate aceste trepte inițiatice. În fața Templului Marilor Minuni, unii trebuie să se oprească și să rămână afară, dezamăgiți. Nu au fost înzestrați de natură cu vocația trebuincioasă sau poate nici cu curajul necesar. Cum poți să-i ceri unui surd să se bucure de muzică ?

Alții, damnații, cei pedepsiți a pași prin focul revoluției, trec pragul cu inimile înfricoșate, dar iluminați ca în apropierea unei morți dorite și așteptate. Nichita a făcut acest pas, a primit cununa celor care se dăruie pe ei înșiși, și vorba lui a devenit nemuritoare.

... Ci Nichita doarme liniștit și imputrescibil la Bellu sub troița lui din Maramureș, străjuit de versurile sale pe care nici un epigon contemporan nu le poate străpunge cu lancea lui de butaforie.

Să-l ascultăm puțin și pe poet, dar cu mare atenție: *A fost o răsucire / La început / Iar la sfârșit o stare, / Eu nu-nțeleg nimic. / Mie înțelesul meu, el înțelege. (Subit).*

Nu-i așa că vorbele astea îți dau de gândit ? ... Dacă nu ...

DICTIONAR

Artiști plastici gălățeni (211)

Corneliu STOICA

PEIU Mitrui - pictor, muzician – S-a născut la 13 august 1988 în Galați. A absolvit Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin” din Galați (2007) și Universitatea Națională de Arte „George Enescu” Iași, Facultatea de Arte Vizuale și Design (2010). Studii de masterat în Arte Plastice, Decorative și Design – Programul de studii Arte Plastice – Pictură, la aceeași instituție de învățământ superior (2012). Este membru al U. A. P. R., Filiala Iași (2024). Din 2022 lucrează ca restaurator, specialitatea pictură de șevalet, la Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași. *Expoziții personale:* „GET AUT OF THE BOX sau Compromisuri pentru artă?” (împreună cu George Cernat), Galeria de Artă „Cupola”, Iași (2012). *Participări la expoziții de grup:* „Toate pânzele sus”, Castelul Corvinilor, Hunedoara (2008, 2009); „Gaura albă” și „Clar obscur”, Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă”, Iași (2008); „CO2nsum neCO2nvențional”, Club Hand, Iași; „Atelier 35”, Hotel Europa, Iași (2009, 2010); „Artistul pentru a trăi ar putea avea nevoie să-și vândă propriile opere”, Cafeneaua Avant-Garde, Iași; „Urban plein air”, Moldova Mall, Iași; „Total art”, Casa de Cultură a Studenților, Iași (2009); „Rural plein air”, Galeria de Artă „Dana”, Iași; Salonul anual de



Desen, Galeria Lăpușneanu, Iași; Saloanele Moldovei Bacău, Suceava, Chișinău; „Portretele munților”, Galeria de Artă, Deva; „Trei culori cunosc pe lume”, Galeria de Artă „Dana”, Iași (2010); „Repere vizuale”, expoziție de pictură și ceramică, Galeria Pod-Pogor, Muzeul „Vasile Pogor”, Iași; „3 Puncte punct puncte”, Moldova Mall, Iași; „Portretele munților”, Muzeul Național de Geologie, București; „Spiritul munților”, Galeria de Artă, Hunedoara; „Rural plein air 2”, Galeria de Artă „Dana”, Iași (2011); „Peisaj din România”, Galeria de Artă, Deva (2012); „Ausblicke” („Perspective”), Sala terrena Galerie, Stift Klosterneuburg, Viena,

Austria (2013); „Punct(e)ul”, Galeria de Artă „Cupola”, Iași (2014); „INTO THE WILD”, Galeria de Artă Forma, Deva (2015); „Montain Plein Air”, Galeria „Dana”, Iași (2016); „Montain Plein Air, ediția a II-a, „De la Plein air la Land Art”, Galeria SITA, Bistrița (2017); „Montain Plein Air, ediția a III-a, „Transgresiunea influențelor. Trenduri”, Sinagoga, Bistrița (2018); „Flower Power”, Galeria „Alchimia,, din cadrul Facultății de Inginerie Chimică și Protecția Mediului „Cristofor Simionescu”, Iași; Școala de la Bistrița, Muzeul Național al Literaturii Române, București (2022); „Punct (e)ul – Autoportretul contemporan”, Galeria „Octav Băncilă”, Iași; „Flori –Autoportrete. Instalație Multimedia de Arte Vizuale, Centrul Cultural „I. I. Mironescu” al Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”, Iași (2023); „IAȘI FRIENDSHIP CONNECTIONS”, Galeria de Artă „Rod” a Centrului Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud; „SOLIDARITarte”, Galeria Art East, Iași; Expoziția Simpozionului Internațional de Pictură „Școala de la Bistrița”, ediția a X-a, Galeria de Artă „Rod” a Centrului Județean pentru Cultură Bistrița-Năsăud (2024). *Participări la tabere și simpozioane de creație:* Cabana „Cascada”, Masivul Retezat (2008, 2009, 2011, 2012, 2015); Iași (2009, 2013); Muncel – Iași; Hodora – Iași (2010, 2011); Pensiunea „La Moș Vencu”, Panaci – Suceava (2010); Pasul Tincuța (2016, 2017, 2018); Colibița (2022, 2024). *Lucrări în spații publice:* „Liniștea dinaintea furtunii”, acrilic pe perete, 3x 8 m, Moldova Mall, etajul 5, Iași (2010).

În paralel cu munca de pictor, Mitruț Peiu (MP13) desfășoară o bogată



Mitruț Peiu - Piața Unirii Iași



Mitruț Peiu - La intrarea în Retezat



Mitruț Peiu - Lecția de compoziție

activitate și în domeniul muzicii, pentru care a manifestat pasiune încă de pe vremea când frecventa Liceul de Artă gălățean. Cu Ciprian Croitoru (OBLX), tot absolvent al Facultății de Arte, începând din 2009, au lansat în mediul online single-uri și materiale atât solo cât și împreună, formând Trupa OBLX & MP13. S-au exprimat în stilul rap, scriind versuri, producând instrumentale, videoclipuri și susținând spectacole pe mari scene din Iași și din țară. În piesele lor se întâlnesc și alte stiluri muzicale, precum folk, rock și reggae. Singur, Mitruț Peiu a editat albumele: „În drum spre maturitate” (2013), „De Capu’ Meu” (2019); „Tăt Normal” (2020) și „Mileniali” (2024), iar în colaborare cu Ciprian Croitoru: „Salonul refuzaților” (2012) și „Tratat de pace” (2013). A scris muzica la spectacolul „Hrap Alb” după Ion Creangă (regia Erica Moldovan, dramatizare de Ștefan Oprea), prezentat pe scena Ateneului Național Iași.

Artist complex, manifestat ca poet, actor (a jucat în trupa de improvizație teatrală IDIOT), prezentator TV (cu Vlad Baba și Codrin Dănilă a prezentat într-o perioadă la T. V. Iași emisiunea „Bună dimineața, Moldova”), muzician, în pictură, Mitruț Peiu a cultivat peisajul, natura statică, portretul și compoziția cu mai multe personaje. A optat pentru o pictură figurativă, în care tradiționalul face casă bună cu modernul. În genul peisajului, artistul a reținut în lucrările sale priveliști din Munții Retezat, cu desfășurări perspective ample și vegetație aflată în plenitudinea puterii sevelor, cu locuri superbe de relaxare („La intrarea în Retezat”, „Dimineață pe Retezat”, „Siesta”), din localitatea Hodora aparținând de comuna Cotnari („După amiază la Hodora”), secvențe cu lacul Colibița din localitatea Bistrița Bârgăului („Mal la Colibița I, II”), precum și aspecte urbane, în special din municipiul Iași, orașul în care trăiește. Sunt impresionante tablourile „Piața Unirii”, spațiu larg, dominat de Statuia domnitorului Alexandru Ioan Cuza, operă în bronz a sculptorului italian Raffaello Romanelli, surprinsă din profil, astfel că monumentul are ca fundal Grand Hotel Traian, și acesta monument istoric, sau „Peisaj urban”, unde arhitectura noilor construcții moderne conviețuiește armonios cu cea a unui lăcaș de cult ortodox, pe ale cărui turlle se sprijină parcă bolta cerească. În primul, atmosfera este însuflețită de prezența unor persoane aflate în mișcare, a porumbeilor, a verdelui copacilor, de configurarea de către artist în planul de jos al lucrării doar a zonei genunchilor unui cuplu tânăr ce stă pe o bancă, cu mâna unuia în a celuilalt, semn, desigur, al tandreței, iubirii și bucuriei de-a fi împreună. Limbajul prin care se exprimă pictorul este clar, bazat pe un desen ce înscrie în spațiu plastic forme expresive, construite cu rigoare, iar materia picturală așezată cu tușe lise este proaspătă, vioaie, strălucitoare.

Aceeași claritate și expresivitate o întâlnim și în tablourile reprezentând portrete, executate într-o manieră clasică, cu multe elemente de detaliu și subtile incursiuni în psihologia personajelor („Regina Maria”, „Cosem”, „Portret de femeie”, „Marta”, „Omul din oglindă”). Pânza „Lecția de compoziție” este un admirabil portret de grup, în care vedem cum, într-un atelier de pictură, cinci studenți urmăresc cu atenție explicațiile profesorului în legătură cu principiile care stau la baza alcătuirii imaginii unui tablou, acesta având în față și un album de artă din care le arată diferite scheme compoziționale. Mitruț Peiu a realizat și copii ale unor portrete aparținând pictorului flamand Jan van Eyck (1390 -1441), reprezentant al Renașterii timpurii de nord („Bărbat cu turban roșu”) sau a pictorului italian Nicollo Livaditti (1804 -1858), stabilit în Principatul Moldovei („Portret de bărbat”), dovedind prin calitatea exactității execuției, la nivelul originalelor, că stăpânește într-un înalt grad arta portretistică.

MORPHOCHROMA

Sculptorul Napoleon Tiron la 90 de ani

Corneliu STOICA

Maestrul Napoleon Tiron, unul dintre cei mai importanți sculptori români contemporani de talie internațională, cu rădăcini adânc înfipte în pământul fertil al Covurluiului, a împlinit 90 de ani. O vârstă frumoasă, la care artistul nu dă încă semne de oboseală. De la cotele acesteia, el poate privi retrospectiv cu deplină satisfacție la ceea ce a creat de-a lungul anilor și, cu optimismul și dragostea de viață și de oameni care-l caracterizează, să-și facă noi proiecte pentru viitor.

Sculptorul s-a născut la 26 februarie 1935, în comuna Reditu (fostă Oasele), județul Galați. A avut o copilărie despre care unii au scris că este desprinsă parcă dintr-un scenariu de film. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, pe când avea doar șase ani, a ajuns copil de trupă, împreună cu alți trei copii din sat. Împrejurarea de atunci este prezentată astfel de artist într-un interviu acordat unei jurnaliste de la „Cotidianul.ro”: „Șeful unei unități militare ne-a văzut cum saream de pe un cal pe altul, în galop, și ne-au luat la armată. Eram folosiți să mergem pe dealuri, călare, și să anunțăm unde erau rușii și nemții. Când au venit rușii iar nemții au fugit, a rămas undeva, în apropiere de sat, într-un lan de porumb, un tanc al nemților. Acesta a devenit tancul meu. Trăgeam cu pistolul, cunoșteam tot armamentul unui



soldat. Am trăit ceva groaznic, puteam să mor de cinci ori. Nu îmi era frică, aveam inocența copilăriei, ne jucăm cu armele așa cum alți copii se jucau cu pietricelele. În cele mai multe nopți dormeam în tancul meu” (Rona David, „Viața unui artist care a supus formele unei rigori – Napoleon Tiron”, „Cotidianul.ro”, 13 aprilie 2019).

Napoleon Tiron a urmat Școala gimnazială în comuna Pechea, iar în 1950

a reușit la Școala Normală din Galați. Aici, în anul I și II, primește primele aprecieri și încurajări pentru desenele executate, dar are și cele mai mari dezamăgiri, fiindcă în anul III, cu doar patru luni înainte de terminarea anului școlar, schimbându-se dascălii, în urma unui conflict cu profesorul de limba română, este exmatriculat, fără a mai avea dreptul timp de zece ani să-și continue studiile. Este angajat ca scenograf la Teatrul de Stat, proaspăt înființat. Desenează după natură. Într-o zi se hotărăște să-i arate lucrările cunoscutei pictorițe Dorothea (Lola) Schmierer-Roth, care în acea vreme conducea și un Cerc de pictură în cadrul Clubului „Șalom Alehem”. Evocând întâlnirea cu aceasta, sculptorul avea să scrie mai târziu: *„A trecut o jumătate de secol, dar nu voi uita niciodată prima dată când am trecut pragul locuinței sale – o somptuoasă casă spre Dunăre -, îndemnat de prietenul și confratele Hary Weiss, ca să-i supun judecății încercările mele de aspirant în tainele artei. Zâmbetul ei mi-a risipit pe loc emoțiile și îndoielile. Simplul fapt că mi-a cerut să-i las câteva din acuarelele aduse a reprezentat mai mult decât orice îndemn pedagogic și a impulsionat avântul meu de începător”* (Nepoleon Tiron, „Întâlniri, întâlniri ...”, în „Realitatea evreiască, Nr. 251 (1051), 13 aprilie – 5 mai 2006)

Revenind la Școala Normală, pe care o absolvă, în 1964 dă examen la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, secția pictură. Fiind locuri limitate, deși obținuse note mari, nu reușește. În anul următor, urmând sfatul unui coleg, care era deja student la sculptură, se hotărăște să susțină examenul la această secție, unde numărul candidaților era ceva mai mic. Se pregătește intens, desenează, modelează lutul, colegul îl testează, este mulțumit, asigurându-l de reușită. Este admis la clasa profesorului Boris Caragea. Termină facultatea în 1970. În 1971 a devenit membru al U. A. P. R., iar din 1990 profesor



Titon Napoleon - Valuri sarmanice



Titon Napoleon - Semnul vieții



Titon Napoleon - Compoziție



Titon Napoleon - Fluture

la Universitatea Națională de Arte din București.

Sculptorul a debutat la Bienala din 1970, participând apoi la anualele de stat și la alte manifestări naționale și ale municipiului București. Și-a organizat mai multe expoziții personale: Galeria de Artă „Simeza”, București (1976); Sala Dalles, București (1986); Galeria „City Thoughts”, Amsterdam, Olanda (1986); Galeria de Artă „Calina”, Timișoara (2012); Galeria de Artă Contemporană a Muzeului Național Brukenthal, Sibiu (2012). În afara granițelor țării, în expoziții de grup a fost prezent la Praga - Cehia (1973), München - Germania (1972), Eastbourne - Marea Britanie, Budapesta - Ungaria, Bochum - Germania, Belgrad - Serbia, Hamburg - Germania, Karlovy Vary - Cehia (1973), Erfurt - Germania (1974), Varșovia - Polonia (1975), Veneția - Italia (1976, 1988), Sofia - Bulgaria, Lodz - Polonia (1979), Iordania (1980), Montreal - Canada, Paris - Franța (1981), Moscova - Rusia (1982), Detroit - S. U. A., Barcelona - Spania (1983), Stuttgart - Germania, Sofia - Bulgaria, Atena - Grecia (1985), Londra - Marea Britanie, Amsterdam - Olanda (1986), Beratzhausen, Regensburg - Germania, Edinburgh - Scoția (1990) etc. În 2006, împreună cu Gheorghe I. Anghel, Marcel Bunea, Florin Ciubotaru, Darie Dup, Petru Lucaci, Vladimir Șetran și Vasile Tolan, formează Grupul „8 ART +”, organizând expoziții în diferite orașe din țară (printre ele și Galați, Galeria de Artă „Nicolae Mantu”) și de peste hotare. În 2016 se alătură lui Aurel Vlad și Cătălin Bădărău în proiectul „Uprooted/ Dezrădăcinat”, derulat sub auspiciile Postmodernism Museum, iar în 2018 participă, dimpreună cu sculptorii Amancio Gonzales Andres (Spania) și Yoshin Ogata (Japonia), la

Programul internațional de rezidență artistică de sculptură „Albastru”, inițiat de Centrul Internațional de Cultură „George Apostu” din Bacău. A realizat tripticul din lemn „Familie - mamă, copil, tată”. De asemenea, Napoleon Tiron a participat la simpoziunile naționale și internaționale de sculptură de la Măgura Buzăului (1970, 1974), Moravany-Piestany, Cehia (1972); Balta, București (1973); Arcuș, Covasna; Sf. Gheorghe, Covasna (1975); Iserlohn, Germania (1983); Sighetul Marmăției, Maramureș (1986); Beratzhausen, Germania (1992); Tabăra de sculptură în metal, Galați (1995, a realizat lucrarea „Valuri sarmatice”); „Art Fores”, Sângiorz-Băi, Bistrița-Năsăud (2009, a realizat lucrarea „Umbra tatălui”); Tabăra de la Poiana cu Schit, Buzău (2012). Pentru meritele sale a fost onorat cu mai multe distincții: Premiul U.A.P. R, Tabăra de la Măgura, Buzău (colectiv, 1970); Bursa U.A.P. R. pentru sculptură (1971); Bursa de Atelier „Frederic Storck” (1971-1972); Premiu la Quadriennale Internațională a Artelor Decorative, Erfurt, Germania (1974); Premiul U.A.P. R. pentru sculptură (colectiv, 1980); Premiu la Quadriennale Internațională a Artelor Decorative, Erfurt - Germania (1974); Marele Premiu al U.A.P.R. pentru activitatea artistică (1986); Ordinul Național Pentru Merit în grad de Mare Ofițer (2000); Premiul U.A.P.R. pentru Excelență (cu Grupul „8 ART+”, 2007); Bursa „Brâncuși”, cu un sejur de trei luni la Cité Internaționale des Arts din Paris, oferită de Institutul Cultural Român pentru lucrarea „Traseele existențiale ale sculptorilor români în Franța” (2018).

Napoleon Tiron s-a manifestat încă din primii ani ai carierei sale artistice ca unul dintre cei mai înzestrați sculptori care în deceniul al optulea al secolului trecut a

adus un suflu cu totul nou în statuara românească. Alături de George Apostu, Gheorghe Iliescu-Călinești, Ovidiu Maitec, Horia Buculei etc., el a evoluat în spiritul școlii brâncușiene, nu copiindu-l pe meșterul din Hobița, ci adoptând spiritul sculpturii sale, simplificând și sintetizând formele și volumele până la esență. Sculptura sa, originală ca viziune și concepție, afirmă un constructivism geometric de o profundă modernitate, înscriind în spațiu forme rectangulare sau ovoidale expresive, bine articulate, ritmuri care impun prin rigoare și echilibru. „*Construcții de o simplitate extremă*, notează Octavian Barbosa, *stau alături de altele mai complexe, îndelung elaborate, mărturisind o înclinație specială pentru rectitudinea geometrică a liniilor și planurilor, cărora tind să le inculce sensuri simbolice umane. Integrându-se în spațiu, structurile sale nu se supun pasiv acestuia, ci își afirmă cu fermitate natura lor proiectivă spirituală*” („Dicționarul artiștilor români contemporani”, Editura Meridiane, București, 1976). La rândul său, Constantin Prut scrie despre artist: „*Într-o primă perioadă a creației sale, s-a preocupat de introducerea în limbajul plastic a unor principii revoluționare, până la supunerea formelor într-o rigoare geometrică. Exercițiul de ordonare, de asceză a formelor s-a dovedit o experiență utilă, după care a început să recupereze elemente ale sensibilității, cu efectele unei cioplituri mai spontane. Deși, în general, structura lucrărilor din ultimul timp rămâne geometrică, materialul – lemnul sau piatra – suportă mai direct mișcarea imprevizibilă a luminii și a acțiunii dălții, marcate de o irepresibilă tensiune interioară*” („Dicționar de artă modernă și contemporană”, Editura Univers enciclopedic, București, 2002).

La o structură geometrică apelează Napoleon Tiron și-n lucrarea din metal de mari dimensiuni de la Galați, amplasată în Parcul „Cloșca”, intitulată „Valuri sarmatice”. Ea este alcătuită din trei moduli rectangulari, înclinați într-o parte, plasați simetric în spațiu și sudați între ei, vopsiți într-o culoare de verde intens. Acești moduli desfășurați pe orizontală, cu forme stilizate, sugerează mișcarea valurilor, creând un tot armonios cu forma de relief și vegetația parcului.

La cei 90 de ani împliniți, sculptorul Napoleon Tiron, plecat în Capitală de pe meleagurile de la Dunărea de Jos, face dovada unei robusteți spirituale remarcabile, fiind o prezență activă în cultura românească, un creator redevabil pentru care arta constituie însuși rostul existenței sale pământene.



Tiron Napoleon - Familie III



Tiron Napoleon - Clepsidra

ARHIVĂ FOTO

1. Ziua Mondială a Poeziei. COFFEZIE, ediția a-II-a, 21 Martie 2025
4. Concursul Internațional de Arte Vizuale „Nicolae Măntu”, ed. a-XVII-a

CRONICĂ

5. Gândire magică și estetism - Octavian Mihalcea
13. Poezia culorilor versus zgomotul de fond al veacului - Victoria Milescu
16. Promisiuni în Imperiile de hârtie - Adi G. Secară
37. Noaptea cailor - Viorel Dinescu

SERIAL

30. Kiki scrie, Kiki citește, Kiki traduce. Priveghi cu dinți - Carmen Andrei
33. Zelatori, detractori și hermeneuți eminescieni II - George Lateș

CREAȚIE LITERARĂ

8. Pe Wall Street, mai în deal - George David
22. Mai mult vanadiu - Simona Trifu
24. Cine iubește și lasă - Tudor Cîcu
28. Omizi în oglinzi flămânde - Alex Ivanov

ART City. Reading City

7. Premiul „Ion Creangă” - Opera Omnia, Ediția a-VIII-a
15. Festivalul Internațional „Cântecele și... Noi”
21. Născătorul de infinit - Adrian Talabă, Ed. Princeps Multimedia, Iași, 2025
27. Festivalul Național „Talent Zone” Buzău, 1 martie 2025

ARTĂ PLASTICĂ

35. Salonul Anual al Filialei U.A.P.R Galați, Ed. a-III-a: Percepție și Interpretare în Arta Contemporană - Eduard Constandache
38. DICȚIONAR. Artiști plastici gălățeni (211) - Corneliu Stoica
42. MORPHOCHOMA. Sculptorul Napoleon Tiron la 90 de ani - Corneliu Stoica



@Mihaela Brumar - Sena Stimat



1583 0227